Государственная БИБЛИОТЕКА СССР имени В. И. ЛЕНИНА

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 86 (3938). | ШОАТТА, 18 июль, 1964 шу. | Мах. 2 кап.

1964 шера 15 июле СССР Лаккхехьарча Совета сессе

НОВКЪОСТА Н. С. ХРУЩЕВА ДОШ ХАДДАШ ДАЬ КЪАМАЬЛ

Новкъостий депутаташ!

«Халкъа хьал-торо лаккхъяра далькъе КПСС Программа кхоачашъяра деча гIулакхий хьаьъехьара» дош дийна йоалаш и СССР Лаккхехьара Совет. Айса массанеа хетар аргда мотт, нагахьа санна колхозхошта пенсеши пособеши оттадара хьакъехьа а просвещене, унахщIено лоравра, бахача наха юкъарчал доацацаш гIулакх деш долча халкъа боахама тайп-тайпарча доакъой болхлой алапеш лакхдара хьакъехьа а укх сессе яь решенеш депутаташа. Дерригача вай халкъо чIоагIа могвеш тIаэцаргъя аз оале. (ТIоараш тох).

Укх трибуна тIара дукккача депутаташа йоахар, колхозховIта пенсеши пособеши оттадаро, халкъа просвещене, унахщIено лоравра, бахача наха деча гIулакхаца дувзаденнача кхыча доакъой болхлой алапеш лакхдаро хьахьокх вай строй чIоагIала нийэн, советски экономика тоалуш хилар.

Дувпаш долча дешах сессе законаш тIаэпаро кхы цIаькха а хьахьокх, халкъа кра-за хьакъехьа еча йоакхонал башха вай парте, вай правительства кхы тайпа йоакхопаш ца хилар. Вайна дагалатта эггара кертгердар севах доалл аьлча, из доалл, коммунизм толаме хьалъярах, къахьегамхой хьал-торо лаккъяра тIаберзабаь викъ чIоагIа а деррагIа а чакхбаккхарах. Цунна тIахьийхад вай сийлахь-боккхача Коммунистически партенеи Советски паччахьалкхеннек дард еллача Владимир Ильич Ленина. ХIаьта вай ленински новкъа гIолла бIубенна а доах. (ЧIоагIа тIоараш тох).

Сессе материалаш чIоагIа юкцаш я Советски мехка а цун доазонел дехьа а.

Кхыметтел вай моастагIех аьлча, уж а бе-башха ца хеташ Iанзар, кIаьта царех дукхагIбарий мукIарло де дийзар, обществана хьалхашкара шоай политически деккараш Советски Союза Коммунистически партек Советски правительстваи тIулакхаца кхоачашдеш хилара.

Дерригача дунен къахьегамхой цIаькха а кхы цIаькха а тешаш боагIа, къахьегача сага хьалхашка социализмо мара цун культура лаккъяра, хьал-торо тоаяра йола йоккхий тороеш хьеллаш ца хиларах. Социализмо мара аезнаь лекхвац истори хьакхолаш, дерриге материальни рузкъаш хьадеш йола къахьегама саг.

Хьахозаш хоза хетар, материальни хьал-торо дегIайоаланрен къахьегама овсарле лакхъярен декхарий айха буззам болаш хилар кIоаргга кхетаду шоаш яхаш депутаташа дийцар. Советски социалистически обществе хIара сага хьал-торо, дерригача халкъа хьал-торо а санна, дукхьалеи юкъарчал доаццаши ювзаенна я экономика дегIайоалаеш доахача толамашца, продукци дукхагIа яккхарца, къахьегама овсарле лакхъярца. Болхлоша, колхозхоша, интеллигенце шоай хьаьарца рузкъаш дукхагIа Iоэме ду, лаккагIа хургба хIара советски сага вахара боарам.

Советски Союза Коммунистически парте шай Программа тIа оттадаьл сийлахь-боккха гIулакх кхоачаще лга — производительни низаш чIоагIа дегIадоаладар Iалашделга, советски саго дIаэлехa материальни культурни гIулакхаш массе оагIорахьара кхоачашдара хьалаш хулийтнлга. Вай халкъо ший турпалерча къахьегамца хIаьэле а дукха хIамаш аьц оттадаь декхараш толаме кхоачашдара. Цхьабакъда, боккха болх ба хьалхашкахьа кхоачашбе безаш. Дерриге низаш тIадахийта къахьегамза даргдац коммунистически общество хьалъяра хьаьддача участкашка, кхоачашданза даргдац дIахо промышленность е юрта боахам а дегIабоалабара декхараш.

Шеко хила езац, вай халкъо дIахо а коммунизма котило бахьан долаш лоаттабеча къовсаме сийлахь-боккха хьоккам гойтаргхиларах.

Новкъостий депутаташ! Союза Советски Къамий Советеи заседанешка дир колхозхой пенсешта Iалашбелга чакхдаккхарца дувзадевна дола геттара лоархIамера дешаш хьехадеш дола къамаьлаш. Дукхачар йоахар, колхозий доходашпара пенсионни фонде ахча декхара порядок оттаергйола а хIаьта ишта колхозхошта дагадоахка цхьадолча кхыча тайпарча дешашка хьожаргйола а комисси вIашагIйолла езар СССР Лаккхехьарча Совето.

Аз боккха лоархIам бу депутата Третьякова — Краснодарски края Кирова цIерахча колхоза председателa—даьча къамельа. Цо йоахар, колхозхой пенсешца Iалашбара порядок оттаеча хана теркалде деза, мехка цхьайолча районашка хIанз пенсионни фонде дизза дакъа дилла торо йоацаш йола тIехьайиса колхозаш хIена а хилара.

Нов. Третьякова де а доагIаш сагоrду, цо лоархI, нагахьа санна пенсионни фонд вIашагIйоллаш а хуле, цунна юкъе цу тайпарча колхозаша дакъа лацара принципаш шоаштта къоастаяь белгалъяьха а ца хуле, тIаккха цунах пар боахам айбара новкъостаз хург ца хилар. ТIехьаюсача колхозий колхозхой, цунна хотачох, тIаккха паччахьалкхено Iалашбе шийна дIатIадоацаргаш, хьалха латтача колхозашна Iалашберган хургбар. Пенсионни фонда юкъе цар кIезига хьачукхухьаргда, хIаьта шоаш юкъехухьачул дукхагIа дIайIдергда пенсионни фондера. Цо тIехьаюсача колхозий экономика чIоагIъярга вугаргвадар, хIаьта дукхача моттигашка — мелъярга кхоачавергвар.

[illegible]ита уйла йолаш къамаьлаш дар депутаташа Кавуна — Винницки областерча колхоза председателa, Горшкова — Владимирски областерча колхоза председателa, Грачева — Курски областа Казиновка яхача юртарча колхоза председателa, Володина — Ставропольски краерча колхоза председателa, цхьаболча кхычар аьраш.

Сона хет, пар деш дола сагот бизза кIел ларда йолаш да аьнна. Цар гIоттадаь дешаш цу тIулакхага СССР Лаккхехьара Совет кIоаргга хьажа езаш а нийса къоастаде дезаш а де.

Со дог тийша ва, колхозхой пенсешца Iалашбара, просвещене, унахщIено лорaвра, торговле, бахача наха юкъарчал доацаш гIулакх деча кхыча доакъой болхлошта алапеш тIатохара дукха ахча хIахецара гIулакха укхаза тIаэцаргйолча предложенеша колхозий санна, иштта къахьегамхошта гулакх деш йолча учрежденейи организацей а болх тоабара новкъостал дергдаэр. Цо новкъостал дергда ерриге вай экономика дIахо айяра.

Экономика айьнчул тIехьагIа мара йиш хургьяц средствеш Iоае, хIаьта экономика айелга къахьегама овсарле лаккъяра пааааш кхоачашъярах тийша да. ТIаккха мара Iалашдулургдац экономика лаккдулга а иштта халкъа хьал-торо лаккдулга а, хIана аьлча уж вIаши бувзам болаш деш да.

Вай халкъ селханарчул дикагIа дах тахан, хIаьта цун кхы а дикагIа даха безам ба, из дахарг а да! (ТIоараш тох). Вай бIубенна дIахьалхашкахьа гIоргда вай мехка экономически низ чIоагIбара, [illegible] хьал-торо айяра ленински новкъа гIолла. Цунна бола тешам ба коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсамера вай партен советски халкъен цхьоагIо. (ЧIоагIа дIаьхдаь тIоараш тох).

1964 шера 15 июле СССР Лаккхехьарча Совета сессе

НОВКЪОСТА Н. С. ХРУЩЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Новкъостий депутаташ!

Шоана хов, 1963 шера июне ханнача ЦК Пленуме новкъост Брежнев Леонид Ильич парте Центральни Комитета секретарелле хержа хиннагIа.

КПСС ЦК секретарь а волаш новкъост Брежнева шийна деятельность парте Центральни Комитете тIаерзайнча бакъахьа хет Центральни Комитета.

Цунца дувзаденна новкъост Брежнев СССР Лаккхехьарча Совета Президиуме Председателa декхарех мугъавалийтара предложени лу Центральни Комитета.

Парте Центральни Комитето Лаккхехьарча Совета Президиума Председателa посте вахийтара укх сессе оттаю юкцара новкъост Анастас Иванович Микоянa кандидатура. ХIаьта из Министрий Совета Председателa хьалхарча заместителa декхарех мукъавалийта а лерхI.

Новкъост Микоянa характеристика яла ца эшаш санна хетт сона. Шоана массанена хов вай парте а Советски паччахьалкхеле а мел боккха политически паччахьалкхена болх баь а беш а Анастас Иванович хилар. Тешаме ленинеци коммунизм бахьенце хьинаре къовсам лоаттаберя ше хилар хьагойтад цо. Итташ шерашка йоаз цун деятельность вай халкъа. Из йовз вай мехка ейза а на Iеш, дукха цун доазон арахьа а.

Парте Центральни Комитета лерхI новкъост Микоян Советски Союза Лаккхехьарча Совета Президиума председателa санна йолча йоккхача а бехктокхамерча а посте хьожаве мегаргволаш ва аьнна.

Новкъостий!

Депутаташа парте Центральни Комитета предложени хьаллоацаргхиларах теш тхо. (ТIоараш тох). Кхаж а тассаеяьа из кIезига хьалха хеталургдаь а Лаккхехьарча Совета Президиума председатель волаш Леонид Ильич Брежнева беркат доалаш бьаьча балхах дег тIара баркал дла а, хIаьта Анастас Иванович Микоянa Лаккхехьарча Совета Президиума председателa деятельносте дег тIара доккхий толамаш дахар а лов тхона. (ЧIоагIа дIаьхдаь тIоараш тох).

Анастас Иванович Микоян

Армянски ССР Алавердски района Санаин яхача юрта болхлочун-плотника дезале 1895 шера 25 ноябре ваьв Анастас Иванович Микоян. Эрмало ва из. Образовани юкъера а (Тбилисера Армянски духовни семинари яьккхай).

1915 шера Коммунистически парте вахав из. Хьинаре дакъа лаьцад цо Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революци[illegible]

1917 — 1920 шерашка Закавказьерча большевистски организацей балха юкъев Азербайджане Советски Iаьдах оттадечен дакъа доацаш хиннав. Парте Бакински комитета член, Азербайджана КП ЦК Политбюро член хиннав.

1920 шера парте Центральни Комитето Нижни Новгорода (хIанз г. Горький) партейни организацена кулгалде хьожаву, хIаьта 1922 шера бIаьсти — Ростов-на-Дону яхача городе цига хьалхагIа ЦК Къулбехьен-Малхбоален бюро секретарь ва из, цул тIехьагIа (1926 шерага кхаччалца) парте Къилбаседа-Кавкаш краевой комитета секретарь [illegible] лаш болх баьб.

1926 шера дена А. И. Микояна Москве болх бу, 1926 шера денз 1930 шерага кхаччалца — СССР чухьарчен арахьарчен торговле халкъа комиссар. 1930 шера денз СССР-а снабжене халкъа комиссар. 1934 шера денз 1938 шерага кхаччалца — СССР кхачан промышленноста комиссар.

1937 шера денз 1946 шерага кхаччалца СССР совнаркома председателa заместитель а, хIаьта цунца цхьана (1938 шера денз 1946 шера март бетта кхаччалца) СССР арахьарча торговле халкъа комиссар а ва А. И. Микоян. 1946 шера денз — СССР Министрий Совета Председателa заместитель, цунца цхьана — 1946 шера денз (1949 шерага кхаччалца) — СССР арахьарча торговле министр, хIаьта (1953 шера денз) СССР торговле министр. 1955 шера денз — СССР Министрий Совета Председателa хьалхара заместитель.

1922 шера РКП(б) ЦК члена кандидаталла хорж А. И. Микоян, хIаьта 1923 шера денз — Центральни Комитета членалла. 1926 шера денз — ВКП(б) ЦК политбюро членалла кандидат, хIаьта 1935 шера денз ВКП(б) ЦК Политбюро член. 1952 шера денз КПСС ЦК Президиума член. 1919 шера денз ВЦИК-а составе хорж, хIаьта цул тIехьагIа — СССР ЦИК-е.

1937 шера денз мел гулъьча СССР Лаккхехьарча Совета депутат ва А. И. Микоян.

Сийлахь-боккха Даьхен тIом лаьттача шерашка А. И. Микоян СССР оборона Паччахьалкхен комитета член хиннав.

1943 шера тIом латтача халача хана ЦIе Эскар кхачанца, доагорца, вещевой имуществаца Iалашъяра даькъе карагIдаьнна доккхий гIулакхаш бахьанце Социалистически Къахьегама Турпал яха цIи елар Анастас Ивановичa Микоянa. Цунна еннай Ленина йиъ орден, кхийола орденаши медалаши.

ГIЕТТА ЛЕЛА «КОСМОС-35»

ТАСС-а ХОАМ

1964 шера 15-ча июле Советски Союзе аргIанна урагIъехийтай «Космос-35» яха Лаьттан искусственни спутник.

Спутника тIа оттаяь а 1962 шера 16-ча марта ТАСС-а дIакхайкаьча программага хьежжа космически аренаш тохкалга дIахо дахьара даьрдIа йола Iилма аппаратура.

Спутник орбита тIа ваьккхай е параметраш а йолаш:

— гобаккхара хьалхара юкъ 89,2 минут;

— Лаьттан тIера эггара йоацагIа йола юкъ (апогее) — 283 километр;

— эггара юкхехьара юкъ (перигей) — 217 километр;

— экватора тIа орбита оагIора хьара са — 51 градусеи 18 минути.

Iилма аппаратура соагIа спутника тIа я:

— 19,996 мегагерца частотах болх беш йола радиопередатчик;

— орбита элементаш нийсса йистара яиа радиосистема;

— приборашки Iилма аппаратурав беча балха дахнеш Лаьтта Iочутехьара яиа радиотелеметрически система.

Спутника тIа оттаяь аппаратура дерттIа балх беш я.

Хьачутеача информацена обработка е координационно вычислительни центре.

СИЙЛЕНЦА НАКЪА ГIОРГДА ВАЙ ОКТЯБРА ЦIЕЙНЕИ ГIИШЛОНХОЙ ДЕННЕИ

«ГРОЗХИМНЕФТЕСТРОЙ» ТРЕСТА № 9 ЙОЛЧА ГIИШЛОЙ-МОНТАЖНИ УПРАВЛЕНЕ КОЛЛЕКТИВА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Сийлен а бехктокхаме а гIулакх тIадиллад тха коллективана — Нохч-ГIалгIайчен йоккха химии хьалъяр. Управлене болхлойи специалистийи кулгашца хьалъяьй Грозненски химически комбинат, химически промышленность дегIайоалларе оиаш йола бедал арахецаргйола кхийола объекташ хьалъеш латт.

КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеш вахаре кхоачаш а еш, укх шера во толамаш даьхадац гIишлонхошеи монтажникашеи. Субподрядни организацецна цхьана укх шера март бетта эксплуатаце дIаенний синтетически этилови спирт араецца производства йоллагIа аргIа, хIаьта технологаша кердо процесс толаме вара а ерзаьь доацадана хана проектни мощность кхы а лаккхъяьй. Хахал хьалха — 30 июне хьалъяь а яьккха йоллайита нийсьара балхаш де дIаеннай Грозненски ацетонови заводера доакхъара концентратий цех.

Шерра социалистически яхь йоаржаяр бахьан долаш, механизмех пайда эцари къахьегам дерттIа вIаштIехьбаккхари бахьан долаш, хьалхарча ах шера генподрядах долча гIишлошъяра-монтажни балхий программа 112,0 процент кхоачашъяьй, хIаьта тхоай низаца — 101 процент. ГIишлой-монтажни балхашка дIадодар лохдарех хьалхарча ах шера 100 эзар сом ахча кхоадаьд.

ХIара цIейна кердача производственни толамашца накъа ухилга башха-дика трудица а хиннна дIаьттад вай мехка. Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически республика 47 дизарген хIаьта тхоай цIейна — гIишлонхой Денней накъа даха кийчлуш, шай торонаш кхоачамаш лаьрхIа а лаьрхIа тха управлене коллективо керда доккхагIа дола социалистически декхараш шийна тIаэц:

ГIишлошъяра монтажни балхий итт бетта паччахьалкхен план 29 декабре кхоачашъе;

къахьегама овсарле 1 процент лакхъе, хIаьта цу балхашка дIадодар 1,5 процент чухияьа [illegible];

29 июле гIишлой-монтажни балхаш йисте а дахьа кийчъяра № 21-I «а» яха Грозненски крекинг-заводера установка дIаяла, хIаьта Г-18 яха установка заказчика 31 июле кхоачаш дIаяла;

СССР конституце Денга — 5 декабре Грозненски химически комбинатера синтетически спирт доаккхача производства цехий хьалхарча аргIанна реконструкци яь яккха, хIаьта №№ 121, 173 «а» йола — 25 июле, № 32 «а» йола — 1 августа кхоачаш;

25 июле кхоачаш эксплуатаце 32 квартира йола цIа дIалакха а из санна ши цIа 9 августа — гIишлонхой Денга йистедаккха а.

Оахош тIанийца декхараш толаме кхоачашдара Грозненски химкомбинат[illegible] эксплуатационнийкашкарен Грозненски крекинг-заводца технологашкарен сихагIа хьалъяь яха езаш йола объекташ оборудованеца, материалашца Iалашъяр дах оаха, тIаккха хьоазам боацаш бола булургба гIишлонхоша а монтажникашха а.

Уж декхараш оахош тIаэцаш Сийлахь - боккхача Октябра 47 шу дизара сийна шерра социалистически яхь йоаржаяра тIахьех оаха беррига гIишлонхой, монтажникаш, промышленности, транспорта, юрта боахама болхлой. Дерриге а дергда вай промышленни культурно - бытовой объекташ сихагIа хьалъяр а эксплуатаце дIадлар а духьа, хIаьта цукца цхьана йиш хургйа производственни мощносташ дегIакхувла а къахьегамхой вахар тоаде а.

Халкъа боахама дерригача доакъошка кердача къахьегама толамашца белгалдоаккхаргаа вай Сийлахь - боккхача Октябра 47 шу дизари гIишлонхой Дини Хаьна хьалха кхоачашъергья вай семилетта аьхлагIча шера план!

«Грозхимнефтестрой» треста № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене коллектива собране дийца а дийца беррига раьза а болаш тIанийца социалистически декхараш.

КПСС ОБКОМЕ

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА 47 ШУ ДИЗАРА ДАХА ДОАГIАЧА ТАЙПАРА НАКЪА ДАХАР ДУХЬА РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАМХОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ЙОАРЖАЯРА ХЬАКЪЕХЬА

«Грозхимнефтестрой» яхача треста № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене коллективо, семилетка хавал хьалха кхоачашъяр духьа доаттабеча къовсама юкъе дакъа доккхагIа даьа а гIишлонхой Дин Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 47 шу дизари кердача производственни толамашца белгалдаккха а безам болаш, шоай торокий лоархIам а баь, лаккхара социалистически декхараш ийнна тIа а нийцадне дIадоладаь гIулакх хьаллацараа Октябра накъа долхаш йолаьча социалистически яхь юкъе хьинаре дакъа лацара тIахьехаш берригача гIишлонхошка, монтажникашка, промышленноста, транспорта, юрта боахама болхлошка кхайкарал а даьд.

Сийлахь-боккхача Октябра 47 шу дизара сийна социалистически яхь йоаржаяра боккха лоархIам а беш, КПСС обкома бюрос могайир Сийлахь-боккхача Октябра 47 шу дизара даха доагIача тайпара накъа дахар духьа республике эггара хьалхагIа социалистически [illegible] дIайоладьна «Грозхимнефтестрой» треста № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене коллектива инициатива. Парте горкомаш, райкомаш, промышленно-производственни партийни комитеташ, юкъьанара парторганизацеш, облсовпроф, профсоюзий обкомаш, ВЛКСМ областной, городской, районни комитеташ декхарийла я «Грозхимнефтестрой» треста № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене коллективо дIадоладаь гIулакх хьаллаца, къахьегамхой творчески инициатива производственни план а Октябра сийна тIанийца социалистически декхараш а толаме кхоачашдара, гIишлоний, промышленностеи транспортеи предприятей, юрта боахама организацей гIулакхий технико-экономически хьоккамаш хаддаза тоадара тIа а ерзаеш, производства кхоачамех бизззагIа пайда эцара къаьста уйла тIа а йолийташ, организаторски массово-политически болх чIоагIбе.

Обкома бюрос министерствий, ведомствай, гIишлошъяра трестий, производственни объединеней, гIишлоний, промышленностеи транспортеи предприятей, юртбоахама организацей кулгалхой декхарийла баьб яхь лелаерашта къахьегама овсарле лакха йолаш бола берам тIанийца декхараш [illegible]нарен мех эшар хиайта, яхь миштта лел хьожаш тIахьожем доаттабелга вIаштIехьдаккха, хIара смена, бригада, хIара болхлочун балла итогаш хIара денна дархIа. профсоюзни организацешца цхьана яхь результаташ шерра дIайовзийтилга вIаштIехьдаккха, уж шоай хапнаьа гойтара а багIх эча а агитацеца, болхлой собранешка дIакхайкае.

Газетий редакцешта, радиовещанеи телевиденеи республикански комитета тIадаллад Сийлахь-боккхача Октябра 47 шу дизара даха доагIача тайпара накъа дахар духьа лаьца социалистически яхь миштта лел хила йовзон тIа, радиочун телевиденен гIолла оперативно дувцилга, эггара дикагIа производственни хьоккамаш даьхача, кхьа хьалха латтарий опыт дIайовзийталга.

КОНСТИТУЦИОННИ КОМИССЕ ЗАСЕДАНИ

Советски Союза кердача конституце проект кийчъяра СССР Лаккхехьарча Совето лерхача Конституционни комиссе аргIан йола заседани дихар Кремле 16 июле.

Конституционни комиссе председателa новкъоста Н. С. Хрущева хьакайтар укх тIеххьарча хана Конституционни комиссе баь болх. Конституционни комиссе подкомиссеша цун къаьста йолча разделий материалаш кийчъяьй. Цул совгIа, Конституционни комиссега дукха письмош ух хургйолча Кертерча закона характера чулоацамах бувцаш. Дерриге письмош чIоагIа Iома а ду, йоагIаш йолча подкомиссешка дIа а дохьийт.

Цул тIехьагIа Н. С. Хрущева йийцар Советски Союза кердача Конституце проекта ларде оттаяь хургйолча принципех хьалхе а яь йола замечанеш.

Кердача Конституце тIа йизза хьаьъекха хала еза марксизмаленинизма, коммунистически общество хьалъярах йолча КПСС Программа идеяш, коммунизм хьалъеча юкъе дукхача мехьа коммунистически парте, общественни организацей болча доархIамах йола идеяш.

Кердача конституце характер къоастаю советски общества паччахьалкхен дегIаяра хIанзарча этапо. Керда Конституца тIанийца хургда вай мехка боккъонца а йизза а социализм котъяларах йолча хьалишка, из хала деза коммунистически общество хьалъе лерхIаш йолча дерригача халкъа социалистически паччахьалкхен конституци.

Н. С. Хрущева аьлар конституце проект оттаеча хана вай йизза ларгIа еа дунен халкъашта юкъе лоархIам бола политически паччахьалкхени строительства сийлахь-йоккха опыт, кийдаэца безе В. И. Ленина Iалаьмате йоккхача идейни наследех. Конституци оттадара хьакъехьарча дешаех йолча цун указанеш.

Конституционни комиссе цул тIехьагIа хадийгIар подкомиссей докладашка:

— общественни паччахьалкхени устройства дешаех (докладчик нов. Г. И. Воронов);

— паччахьалкхена доал лара, Советийи общественни организацей балха дешаех (докладчик нов. Л. И. Брежнев);

— экономически дешаехи халкъа боахама доал дараки (докладчик нов. А. Н. Косыгин);

— къама политикаи къама паччахьалкхен строительствая дешаех (докладчик нов. А. И. Микоян);

— Iилмаи культураи, халкъа образованеи унахщIено лоравраи дешаех (докладчик нов. В. П. Елютин);

— халкъа тIахьожами социалистически правопорядкаи дешаех (докладчик нов. Н. М. Шверник);

— арахьарча политикаи дунен халкъашта юкъерча гIулакхийи дешаех (докладчик нов. Б. Н. Пономарев);

Конституционни комиссе тIадийцар е решени:

Конституционни комиссе подкомиссей болх дIахо хьолба. Подкомиссейи редакционни комиссеи председателашта тIадуллалха укх заседанеи подкомиссей юкъеелача тоаьча предложеней лоархIам а беш Конституционни комиссе хьожаргйолаш кердача конституце проектах шоаштта хетараш хьачудала.

КОЛХОЗИЙ ЧЛЕНАШТА ДОЛЧА ПЕНСЕЙН ПОСОБЕЙН ХЬАКЪЕХЬАРА СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗА

ЗАКОН

Советски Союза Коммунистически парте кулгалца советски халкъо доккуй толамаш дахьад, къаьстта а укх тIеххьарчу итт шера, коммунистически общество хьалъеча, мехка производительни низаш дегIадоваладеча, хьаьй низ бола, массе озгIорахьара дегIаена экономика. Цо Советски паччахьалкхенга йиш хулийт халкъа хьал-торо даим лакхъе а тIатIа дукхагIа-цо дIадехараш дизаегIа кхоачашде а.

ХIана торо я къоаналла, инвалид хиларах, кхаба саг воацаш висарах пенсеш а кхалнаха — колхозий членашта берах хиларахи бер дарахи пособеш а тела отталара наькъаца колхозашка чIоагIасIа йола социальни Iалашон система юкъейовлае.

Колхозхой пенсеша Iалашбелга цхьатарра нийсде йиш йолаш дац. Колхозхой къахьегама овсарле лакхагIа ме хул, колхозо оахача лаьттай гектара тIара продукци дукхагIа хьа а йоаккхаргья, паччахьалкхенга дIа а йоахаргья цун доходи пенсионни фонде дехкача ахчан боарами лакхагIа ме хул, дукхагIа хила деза колхозхошта пенсеш. ДикагIа Iалашбе беза болх дика беш а общественни производствана юкъе лакъа доккхагIа ловцаш а бола колхозхой.

Колхозхой социальни Iалашбара паччахьалкхен система оттаярах керда лоархIамегIа йола стимул хургья колхозни ахархой къахьегама хьинар дIахо айдаран юртбоахама продукташ дукхагIа яхаран.

Укх законо оттадаь пенсей боарамаш, къаман доход, белггала аьлча, колхозий доходаш, лакхъяларга хьежжа, лакхлурда болхлоштен гIулакхерча нахан хьежадеча паччахьалкхен пенсей боарамга кховчаш.

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу:

I.

Юкъара положенеш

Статья 1. Къоаналла а инвалидалах а пенсеш нийде бокъо я колхозий члений.

Болх булургбоаца, байнача колхозхой дезалхой, нагахьа саина уж цар иждивенех хиннабале, кхаба саг воацаш бисарах пенси нийде бокъо я.

Статья 2. Кхалнаьха — колхозий члений бокъо я берах хиларахи бер дарахи пособи нийде.

Статья 3. Цкъан хаина тайппара пенсеш эца бокъо йолча колхозхоштен цар дезалхоштен шоай хьаштдола цхьа пенси хьожаду.

Статья 4. Укх законага хьежжа пенсеша пособеши телхига Iалашду колхозийи паччахьалкхени ахчай чотах, колхозий члений доходашта тIера доакхаш цхьаккха хIама а доацаш.

Статья 5. Пенсешта тIера налогаш яхи йиш яц.

II.

Пенсеш

Статья 6. Къоаналла пенси эца бокъо я колхозий члений: къонахий — 65 шу даьнна а 25 шерал кIезигагIа йоацаш балха стаж йолаш а уж бале;

кхалнаьха — 60 шу даьнна а 20 шерал кIезигагIа йоацаш балха стаж йолаш а уж бале.

Статья 7. Кхалнаьха — пхиъ е соагIа бераш даь а бархI шерага кхаччалца уж хьаьккедаь а болча колхозий члений бокъо я къоаналла пенси нийде, нагахьа саина 55 шу даьнанен 15 шерал кIезигагIа йоацаш балха стаж йолаши уж бале.

Статья 8. Колхозий членашта къоаналла пенсеш тел бетта 50 сомага кхаччалца алапи дале 50 процента боарамей хIаьта цул соагIа, вокх юхедисача алапех 25 процента.

Къоаналла тела эггара кIезигагIа дола пенси оттаду бетта 12 сом.

Къоаналла тела эггара дукхагIа дола пенси оттаду бетта 102 сом, вешта аьлча даим юртарча моттигашка бахаши юрта боахамца бувзабеннен болча болхлоштен гIулакхерча нахан телача паччахьалкхен пенсей хьакъехьарча Законо оттадаьча къоаналла телача пенсей боккхагIа болча боарама нийсса.

Статья 9. Инвалидалах тела пенси нийде бокъо я колхозий члений, нагахьа саина царна хиннар I-ча е II-ча группера инвалидал дале.

Статья 10. Балха волаш лозавар бахьан долаш е профессиональни лазар кхетарах хиннача инвалидалах пенсеш хьежаду колхозий членашта балха стаж мелла яле а.

Болхаца дувзаденна доацаш массазара лазар кхетарах е лозаварах хиннача инвалидалах пенсеш тел колхозий членашта, нагахьа саина пенси дехача хана эррамиссел балха стаж йолаш уж хиннабле:

Ха	Балха стаж (шерашца)	
	къонахий	кхалнах
20 шерага кхаччалехьа	1	1
20 шерагара 23 шерага кхаччалца	2	1
23 шерагара 26 шерага кхаччалца	3	2
26 шерагара 31 шерага кхаччалца	5	3
31 шерагара 36 шерага кхаччалца	7	5
36 шерагара 41 шерага кхаччалца	10	7
41 шерагара 46 шерага кхаччалца	12	9
46 шерагара 51 шерага кхаччалца	14	11
51 шерагара 56 шерага кхаччалца	16	13
56 шерагара 61 шерага кхаччалца	18	14
61 шерагара а кхы боккхагIа а	20	15

Статья 11. Колхозий членашта инвалидалах телаш дола пенсеш укх боараме хьежаду:

I-ча группарча инвалидашта — 50 процент

II-ча группарча инвалидашта — 40 процент

бетта 50 сомага кхаччалца долча алапе тIара, хIаьта, цул соагIа, вокх юхедисача алапе тIара 25 процент.

КIезигагIа дола пенсеш оттаду: инвалидала I-ча группана — 15 сом, II-ча группана — 12 сом бетта.

Нагахьа саина балха волаш лозавар е профессиональни лазар хилар бахьан долаш инвалид хиннавале, лакхе оттадаьча боарамех лаьрхIа пенсеш (цу даькъе кIезигагIа дараш а) 20 процент лакхду.

Инвалидалах телача пенсей лакхагIа дола боарамаш уттаду даим юртарча моттигашка бахаши юрта боахамца бувзабеннен болча болхлоштен гIулакхерча нахан телача паччахьалкхен пенсей хьакъехьарча Закона тIа оттадаьча, инвалидалах телача пенсей лакхагIа долча боарамашта нийсса.

Статья 12. Кхаба саг воацаш бисарах пенси нийде бокъо я болх бе могаргдоацаш болча веннача колхозхочун дезалхой, цук иждивенех уж хиннабале.

Болх бе могаш боаца дезалхой лоархI:

1) 16 шу (дешархой — 18 шу) даланза дола бераш, вежарий, йижарий, викий (йикий) бераш е цу хана боккхагIа бераш, нагахьа саина 16 шу (дешархой — 18 шу) далалехьа I-ча е II-ча группера инвалидаш хиина уж бале. Иштта моттиг нийсъелча вежарий, йижарий, вIкий (йIкий) бераш — нагахьа саина болх булургбола дай боацаш уж бале;

2) да, нана, сесаг, мар, нагахьа саина укх ханага кхаьча уж бале: къонахий — 65 шерага, кхалнах — 60 шерага, е I-ча е II-ча группера инвалидаш уж бале;

3) даь-дай даь-наней (наьнадай наьн-нанен), нагахьа саина доагIа-доагIачун 65 а 60 а шу цар даьннадале а I-ча е II-ча группера инвалидаш уж бале, — законах уж кхаба декхарийла бола нах цар боце.

Венначун иждевенех хиланза долча цун берийи дай-ноаной кхаба саг ца хиларах доагIа пенси нийде бокъо я, нагахьа саина вахара эшача рузнях тIехьагIа уж хьаьа хуле.

ТIадоаладаьча берех цоашта къонгаш баьча наьха дай-ноаной йолла бокъо я пенси эца, цар къонгаш баьча берий — цар шовй берашта нийсса.

Статья 13. Балха болаш лозаварах е профессиональни лазар кхетарах байнача колхозхой дезалашта пенсеш хьежаду кхаьбачун балха стаж мелла хиннале а.

Балхаца дувзаденна доацаш кхийттача кхыча цамагарах е лозаварах байнача колхозхой дезалашта пенсеш хьежаду, нагахьа саина уж кхоабаш хинначун инвалидалах доагIа пенси цунна хьожадара хиланза яргйоацa балха стаж хиннале.

Статья 14. Кхаба саг воацаш бисарашта телаш дола пенсеш хьежаду укх боараме:

болх бе ца могача кхаьннена е кхы дукхагIча дезалхошта — 50 процент

болх бе ца могача шин дезалхочоа — 40 процент

бетта 50 сомага кхаччалца долча кхаьбачун алапех, хIаьта кхаьбачун вокх юхедисача алапех 25 процент;

болх бе ца могача цхьан дезалхочоа — 30 процент

бетта 50 сомага кхаччалца долча кхаьбачун алапех, хIаьта кхаьбачун вокх юхедисача алапех 10 процент.

ЗIамагIа долча пенсей боарамаш оттаду: болх бе ца могача кхоъ е дукхагIча дезалхошта — 15 сом, болх бе ца могача шин дезалхочоа — 12 сом, болх бе ца могача цхьан дезалхочоа — 9 сом бетта.

Нагахьа саина балха волаш лозавар бахьан долаш е профессиональни лазарах кхаба саг воацаш бисбале, лакхе оттадаьча боарамех лаьрхIа оттадаь пенсеш (цу даькъе зIамагIа дараш а) 20 процент лакхду.

Кхаба саг воацаш бисарах телаш долча пенсей лакхагIа дола боарамаш оттаду даим юртарча моттигашка бахачен юрта боахамца бувзабенна болчей болхлой а гIулакхерча наьха а дезалхошта оттадаьча паччахьалкхен пенсей хьакъехьарча закона тIа белгалдаьча, кхаба саг воацаш бисарах телача пенсей лакхагIча боарамашта нийсса.

Статья 15. Пенсеш хьожадеча хана балха стажаца лоархI:

1) колхоза член волаш даь болх;

2) божло а гIулакхера саг волаш даь болх, СССР Герзашцарча Низашца волаш даь гIулакх, партизански отрядашца хинна ха а хIаьта иштта паччахьалкхен пенсей хьакъехьарча законах пенсеш хьожадеча хана балха стажаца дIалархIа йоагIа кхыйола ханаш а.

Статья 16. Пенсеш лоархI пенсе тIа вахалехьарча тIеххьарча 15 шерах моллагIча 5 шера (пенсе тIа волача хержача) вIаштта колхозе болх барах хIара бетта юкъера даьркIача нйдаьча алапецара.

Колхозе 5 шерал кIезигагIа болх баьча колхозий членашта а колхозе 5 шерал кIезигагIа болх баь вола кхаьбар воацаш бисача колхозий члений дезалхошта а пенсеш лоархI колхозе болх беш яьнкхача хана бетта юкъера лоархIаш бокъонца нйдаьча алапецара.

Статья 17. Колхозий членах болча пенси хьожадаьчул тIехьагIа шин шерал кIезигагIа йоацача хана колхозе, хьалхагIа пенси лаьрхIа хинначул лакхагIа алапи а долаш, болх баьча пенсионерашта кердача боарамера пенси оттаду цу лакхагIа долча алапегара лаьрхIа.

III.

Кхалнаха—колхозий членашта берах хиларахи бер дарахи тела пособеш

Статья 18. Кхалнаьха — колхозий члений, балха стаж мелла яле а, бокъо я берах йолчен бер даьчул тIехьагIен луча отпусках пособеш нийде.

Берах хиларахи бер даьчул тIехьагIен отпуск лу бер дале хьалхагIара 56 календарни дни бер даьчул тIехьагIара 56 календарни дни, хIаьта нагахьа саина бер делга харцдаьлча, шиъ е кхы дукхагIа бераш даьча — бераш даьчул тIехьагIа 70 календарни дн.

Статья 19. Кхалнаха — колхозий членашта берах хиларахи бераш дарахи телаш дола пособеш, кхалнаха • болхлошта а кхалнаха-гIулакхаш тIарчарна а пособеш отталеча порядкахи цу боарамехи оттаду.

IV.

Пенсеши пособеши дIателара дола ахча

Статья 20. Укх закона тIа белгалдаь пенсеши пособеши дIателара колхозхой социальни Iалашбу централъни союзни фонд вIашагIйолла колхозий доходаш тIера еча отчисленейи СССР паччахьалкхен бюджетах хIара шера дIахецача ахчани чотах.

Статья 21. ЕрригIача колхозашь, 1964 шера дехз, колхозхой социальни Iалашбеча централъни союзни фонде ахча дехи СССР Министрий Совето белгалдаьча боараме.

Колхозхой социальни Iалашбеча централъни союзни фонде дахийта хоагIаш дола ахчаш колхозашта подоходни налог тохача хана цар доходашта юкъе лархIац.

V.

Хаддаш йола положенеш

Статья 22. Колхозхошта телаш дола пенсеш укх законо оттабаьча пенсе боарамал лакхагIа долаш йолча колхозашка йиш я пенсей уж боарамаш шоаш долеча дита, дIатIатоха доагIар колхозий ахчан чотах дIатIа а тохаш.

Статья 23. СССР Министрий Совета тIадуллалла укх законага хьежжа кепа тоха арайоакхилга:

1) колхозий членашта пенсеш хьожадарен дIателарен порядке хьакъехьара положени;

2) кхалнаха — колхозий членашта берах хиларахи бераш дарахи пособеш хьожадара а дIателара а порядка хьакъехьара положени;

3) колхозхой социальни Iалашбара централъни союзни фонда хьакъехьара положени.

Колхозий членашта пенсеш хьожадарен дIателарен порядка хьакъехьарча положене тIа белггала аьлча, пенсеш хьожидара условеш оттайойла:

мехка кхыча районашкарчул тIехьагIа колхозаш вIашагIъекхе хиннача республикайи областийи колхозий членашта,

коллективизаци йоаленнача хьалхарча шерашка колхозе бахача а цхьабакъда, къабалар е инвалидаш хилар бахьан долаш, пенси хьожадара хиланза яргйоаца балха стаж кхоачаш е хилалехьа, колхозера болх бита а болча колхозий членашта.

Статья 24. Ер закон чIоагIлу 1965 шера 1-ча январе денъ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
А. МИКОЯН.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1964 ш, 15 июль.

Нов. А. И. МИКОЯН СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжара хьакъехьа

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЦАМ

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу:

Нов. Микоян Анастас Иванович СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжа.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя заместитель И. ШАРИПОВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1964 ш. 15 июль.

Нов. Л. И. БРЕЖНЕВ СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела декхарех мукъавалийтара хьакъехьа

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЦАМ

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу:

КПСС ЦК балха тIа хиларца дувзаденна нов. Брежнев Леонид Ильич СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела декхарех мукъавалийта.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. МИКОЯН.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1964 ш. 15 июль.

Нов. А. И. МИКОЯН СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместитела декхарех мукъавалийтара хьакъехьа

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЦАМ

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу:

Нов. Микоян Анастас Иванович СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжарца дувзаденна СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместитела декхарех из мукъавалийта.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя заместитель И. ШАРИПОВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1964 ш. 15 июль.

ПРОСВЕЩЕНЕ, УНАХЦIЕНО ЛОРАЯРА, ЧУIЕЧА ЦIЕНОЙ-КОММУНАЛЬНИ БОАХАМА, ТОРГОВЛЕ, ОБЩЕСТВЕННИ КХАЧА КИЙЧБАРА, БАХАЧА НАХА ЮКЪАРЧАЛ ДОАЦЦАШ ГIУЛАКХ ДЕЧА, ХАЛКЪА БОАХАМА КХЫЧА ДОАКЪОЙ БОЛХЛОШТА АЛАПЕШ ЛАКХДАРА ХЬАКЪЕХЬАРА СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗА

ЗАКОН

Социально-культурни гIишлош хьалъяра, хьехархой, унахцIено лораяра, культура, бахача наха юкъарчал доацаш гIулакх деча халкъа боахама кхыча доакъой болхлой материальни хьалторо дIахо лакхъяра дахъе КПСС Программо хьалхашка оттадаь декхараш чакхдахар духьа Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу:

Статья 1. Просвещене, унахцIено лораяра, чуIеча цIеной-коммунальни боахама, торговле, общественни кхача кийчбара, бахача наха юкъарчал доацаш гIулакх деча халкъа боахама кхыча доакъой болхлой алапеш лакхдара гIулакха Советски Союза Коммунистически парте Централъни Комитего, СССР Министрий Совето, ЕрригсоюзнИ Централъни Профессиональни Союзий Советo кийчъяь мероприятеш, халкъа боахама производственни доакъой болхлой алапеш лакхдаран лер тIа дахаран беш бола болх дIахо хьолга уж хиларах тарра, могае.

Статья 2. Укх Закона цхьоалагIча статья тIа хьахьекхача халкъа боахама доакъой болхлой алапеш 1964—1965 шерашка юкъера лаьрхIача 21 процент лакхделга чакхдакха, цу даькъе просвещене болхлой алапеш юкъера лаьрхIача 25 процент, унахцIено лораяра болхлой дараш — 23 процент, торговлеи общественни кхача кийчбарен болхлой дараш — 18 процент, чуIеча цIеной-коммунальни боахама болхлой дараш — 15 процент а лакхдеш.

Статья 3. Алапе эггара зIамагIа дола боарам болхлоштен гIулакхерча нахан бетта 40—45 сомага кхоачаш массе а моттиге лакхбаь баккха, укх Законо белгалдаьча дакъа боахама доакъой болхлой алапи цхьан хана лакх а деш.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
А. МИКОЯН.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1964 шера 15 июль.

ЙОАКХО ЯРАХ БАРКАЛ ХЬОНА, ХЬАМСАРА ПАРТИ!

Шаьла производственни управлене хьалха латтарех я тха колхоз. № 2 йолча хьатта болх беча дIа а хозяйташ дийшар колхозхошта, тела оттадаьча пенсеши пособеши дола закон.

ДIададача шера къахьийга даьхача сага денoех 15 центнер ялатк 600 сом ахчен дедар сона. Кердача законо гIадйига кхы а дикагIа толамаш дахара тIагIертта къахьегаргда аз. ХIаьта кхы а дикагIа хургья са хьалторо, са яр мо уйла йолаш ба беррига колхозхой.

Боккха пайда а кулаш чакхдаьлар тха боахама хIадаха шу. Иштта пайда бу во шерра-шера. Цудухьа тха боахама торо хургья хIара шера инвалидаштен къоаноштен телача пенсеш-тен пособештен лаьрхIа ахча Iоаде.

СССР-а Лакхехьарча Совета сессес тIаийцача законо кхы цIаькха а тешалду Коммунистически партен Советски правительствах юрта боахама болхлой ходаиза йоакхо еш хилара.

П. ЮНУСОВА,
Ленина цIерахча колхоза колхозхо.

• • •

Iалльмате чIоагIа гIадйигар со укх шера 13 июле СССР Лакхехьарча Совета сессе новкъоста Н. С. Хрущева яьча доклада. Вахача наьха валара хьал тоадарах йолча дикача уйлех йизза я из. Цун хIара дош дега чу дуж, вай сий долча ленински парте халкъа вахар денгара денга тоадеш бечча хьакъьалерча наькъах доккхал а дайташ.

Вай мехка деш мел дола хIама сага духьа, цун ираза духьа деш да. Цудухьа дIаза тешал ду хIана хиннача СССР Лакхехьарча Совета сессе а.

Сийрдача кхоаненга йодача советски общественна шийна могар хеш беча балха тIа кхы а доккхагIа декъа лаца дог уроттаду алапи тIетохаш оттадаьча цу сессе законаша.

Коммунистически кхоанен сагехетамца хьалхаевеча фронте бу саха, хьехархоша, беш бола болх. Ший доклада тIа боккха мах баьб тха балха Никита Сергеевича. «...цIаккха а ца деш яха юкъа дахаргда цо хьийга кхьаIа яха хьехархочох цо вьнна дешаш даим дагалеттаргда сона. Цар кхы а чIоагIагIа доккхал дайт сога сай балхах.

Коммунизме вахаргвола керда саг, вай къона тIехье цIена уйлаш йолаш, зедий гIулакхаш доахкаш. Даьхе дукха елаш, парте гIулакха кийча хургйолаш хьалкхеара сай низ а сайна хоар а кхоадергдац аз. ХIана кхы а чIоагIагIа болх бе дог доагIа. Дег чура баркал оал аз дукха езача партена тхо, хьехархой, иштта дика лоархIаш а йоакхо еш а хиларах.

МАЛЬСАГОВА Марем,
Нальсаран-Вознаверчa бархI шерарча школа хьехархо.

• • •

Масса а хана хьехий вай Коммунистически парте советски правительствой наьха йоакхо еш, наха фу еш хьежаш. Цхьаккха хIамана нийсде йиш йоацаш, иштта чIоагIа йоакхо ю наьха унахцIено лораяра а. Из къаьгга гуш да вай мехкарча больницашка, поликлиникашка, санаторешка, иштта кхыйолча дарбан учрежденешка хьежача.

Шиъ шу мара дац аз № 1 йолча горбольнице лорадда болх бу. Цхьабакъда, цу доацача хана дика кхетадаьд аз цел бехктоккхаме декхар де унахцIено лораяра болхлошта хьалхашка латтар. Цудухьа тахан чIоагIагIа дегаш гIоадаьхад унахцIено лораяра болхлой арадаьннача Законо. Дукхьал цох а гуш да мел йоакхо ю лорий. Дег тIара доккха баркал оал оана партена а правительствана а. Тхоай балха тIа, кхоачамбракареш хургйоацаш, наьха унахцIено лораяра тхоай низ, хьинар ца кходе дош лу оаха.

А. КОРИГОВА,
№ 1 йолча Грозненски горбольница лор-терапевт.

Партеи правительстваи даим йоакхо ю бахача наьха вахара хьал тоадара. Из гIулаца кхоачашдеча дика даькъа доаш бытовой предприятеша. Цу предприятей балхах наьха дийцар РСФСР-ен Нохч - ГIалгIай АССР-ен Лакхехьарча Совета сессешка, бахача наха деш дола гIулакх тоадара тIаьраваь йола решенеш тIаийцар.

Уж решенеш 1964 шера шетIаийна социалистически декхараш кхоачашдеш 12 июле вадоаи продукци арахеца укх шера хьалхарча ах шерара план кхоачашйир № 1 йолча горбытковбината коллективо.

План кхоачашъеча дикагIа дола толамаш даьхад № 4-и 5-и йолча ательей коллективаша. Болх дика бер закройщика А. А. Айриева, портноила В. С. Вердигаса, Э. Х. Турлуевас, кхычар.

ХIана гуйран-Iан барзкъаш керда фасонаш кийчъеш бе горбыткомбината болхлой.

Химчисткаш барзкъаш цIенлеш басар деши 32 пункт а болх беш, бахача наха деш дола гIулакх дIакхачийта лерхIаш хIана хьаллаш а керда мастерскеш. Атта болх бац бахача наха гIулакх деча болхлой бар. Бакъда, цар шоашта могар цу вахеаш хоагIа а дикагIа а кхоачашдара.

А. КУРКИЕВ,
Грозненски горбыткомбината кертера бухгалтер.

РОСТОВ-на-ДОНУ. «Ростсельмаш» яхача заводе керда цехаш хьалъеш латт, къаьна яраш кердача тайпара эргайоах.

Сера чон кийчдеча цехе дукхача делача балхашта механизаци автоматизаци аьй.

Дукха ха йоаццаш болх бе йолалийтай шихтови материал ваграикашка хьателаш йола керда конвейер. Автоматизаци эргъя металл чудоттара йолча процесса а. Цех эргаьккхачул тIехьагIа дукхагIа чон арахецаргда цохо.

СУРТА ТIА: вагранкашка автоматически хьесапе шихта дIайохийташ а оператор Приходько Лидия.

В. Турбина сурт.
ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 18 июль 1964 шу.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

КЕРТТЕРДАР—ТЕХНИКАХ ПАЙДА ЭЦАР

14 эзар гектара тIара ка бола ялаташ чуэца дезаш да Шаьла производственни управлене боахамаш. Дукха а механизатораш бе техниках кхетамца пайда а эцаш дика болх беш. Из дийнахьа да, хIаьта бийсанна?..

Техника бийсанна болх мишта бу хьожаш хилар тха бригада. Сайрийна 9 сахьат даьлча «Дружба» совхоза цхьоалагIча отделенерча хьатта дар тхо. Хала дар бIаргадайначох теша. Шендаь а далаьза уххаза латт 2500 центнер ялат, цхьабакъда, хьатта тIа болх беш-м дийна дегI дацар. Хала лаха вийзар хаьхо а.

— Бийсанна болх бацый хьатта? — хетт оаха.

— Сафрална мара бац.

Из ла а да, ишта. Садоешше а дIаболх болхлой.

ХIаьта кхы дикагIа сурт нацар кхашка бIаргадайнар а. Йолаш йолча итт тракторах болх беш яр... цаI маоа, вожаш кхай тIарча стале дIаоттаяь латтар. Отделене агроном воц. Морозов, е управляющи воц. Даниильченко, е бригадир а вацар кхай тIа. Болх беш яьллача трактора а хIама дIае йиш йолаш яхацар лаьтта — йоккха галаш йолаш, тIехьа макха баккхацар.

Республика заслуженни механизатор В. Ракша бригаде ва тхо. Уххаза мукъагIа технико бийсанна лаьтта оахь хург ма дий яхаш дар тхо. Низ бола трактораш латт мугIара дIаоттаяь уж лораеш вагIа хаьхо. Иштта хьатта тIа болх беш а цхьаккха саг вацар, бакъда, уххаза Iайна-м цхьа эзар центнер мукх ба.

Бийса дикка къьяьха ха яр 4-ча отделене тхо кхаьча хиннар. Цхьа километр хиллал Гудермеса хьаара а хьина латтар «Дружба» яхача совхоза директора ГАЗ-69 яха машин. Веттална бийсанна шIй новкъостешца кад тохаш Iеш вар воц. Головченко. Рейдови бригадаца вIалли къамьл де а лаьзар шийна юкъе эккхарах эгIазвахеча директора. — Со директора шофер ва, — аьлар цо.

— Соца хац совхози технико бийсанна болх хIана бац, цхьабакъда, са машин-м болх беш я.

«Хеп» хиннача Головченкона тхо довзанзар, тхона из-м дика хийзар. Директора «Дика гIуллакх» кхычар а хьаьце кий лькха мара да тIаьоатIаргвоацаш лелаьрга ялат чуэцара балхаш.

Вайта кхы гIадваха хIана дац совхозе хIанз а. Во вIаштIехьдаьккхад ялат чуэцилга, из пачхаьалкхенна дIалуга. Нагахьа санна механизатораша шин сменех болх беш хинча совхозерча 40 гусенични трактора пхьаь бийсанна 250—300 гектар лаьтта оахаргдар.

Бийсанна трактораша болх байтац «Гудермесский» совхозе а. Гаьнна центральни усадьбе цIаух воц. Стойчев керте даттача бригада механизатораш. Из бехьаи долаш сайрийна 7—8 сахьат даьлча царех саг корорглац кхай тIа. ЧIоагIа новкъа хул кулгалхой бехках хIама ца дехи дIаоттаяь латта 8 трактор бIаргаейча. Дукха балхаш да совхозе де дезаш. Чуийца дикха деза 3104 гектара тIара ялат. хIае еза лоаккъарийна лаьрхIе юв культураш.

Шаьла производственни управленени парткомаи дукха гаьна аллац «Джалка» совхоз. Деррига а кулгалхошта бIаргагургдолче да. Совхоза виъ отделене хилар тха бригада. Духьал кхоалагIча отделене кхашка бийсанна лаьтта оахаш йолла ши трактор мара кхы цхьаккха машин кораянзар тхона. Совхоза массе а отделенешкарча хьатташка болх беш цхьа саг вацар. Цудухьа цецвала везац пачхаьалкхенна ялат дIаделара совхоз тIехьаюсаш хиларах. Тамашийна да пхьаьхха. Кхашкара балхаш сихденнача хана е производственни управленерча, е парткомерча цхьаь саго бийсанна техникага, вахага болх байтера цхьаккха хIама даьдац.

Бийсанна шийттанел тIехьагIа ши сахьат даьлча Ленина цIерахча колхозе кхаьчар тхо. Кхыча бесса сурт дар уххаза бIаргадайнар. Макхаш, дискови лущильникаш, катокаш тIехьа а йолаш лаьтта оахаш йоаллар пхи трактор. Уж болх беш йоахкача кхай тIа вар партийни организаце цу балхага хьажа вайта колхоза комсомола комитета секретарь Ибрагимов Шарип. Даккха гIалат доацаш лаьтта оахар трактористаша. Из бар бокъонца бола болх!

Ши кулг Iо ва дуллаш хьатта болх беш воаллар 24 саг. Царна юкъе вар колхоза партийни организаце секретарь Дохтукаев Адам.

— Шин сменах бу оаха болх. Хьалхарча смена Iуйрийна 7 сахьат даьлча дева сайрийна 7 сахьат даллалца бу, — йоах воа. Дохтукаева. — ШолагIча смена Iуйрийна 7 сахьат даллалца.

Иштта кхетамца болх вIаштIехьбаккхарах хьадоала доккха беркат а къьегте гуш да уххаза. Колхозо Шаьла производственни управленерче боахамашта юкъе эттара хьедха кхоачашъяьй пачхаьалкхенна ялат дIадалара план. Укх деношка колхозхой йистебоал деррига ялат чуийца а.

Бийсанна лаьтта оахаш бархI трактор йоаллар «Шалинский» совхоза кхашка а. ТаламагIа болча механизатораша тIадаллад из бехктохаме гIуллакх. Лаьтта оахача нормаш тIехххоачаш е еш къахьег трактористаша Арсбиев Султана, Алиев Вахас, кхычар. Бийсанна лаьтта оахаш хинва трактораш Iуйрийна ялат чуэцаш хургья. Цхьабакъда, совхоза кулгалхошта вIаштIехьдаьккадац хьатташкара балхаш. Дийнахьа мара болх бац хьатташка.

...Тха рейдови бригадаца ва Шаьла производственни управлене керттера агроном Ялхароев Хьусен. Уж деррига кхоачамбоацараш бIаргадайр цунна а. Тешаш хургда вай уж сихагIа дIададахара из оардагIаргхиларах.

Шаьла производственни управлене, партхома кулгалхой цIенкаштта хьажа беза совхозашка, колхозашка бийсанна техникега болх байтарга. ВIалла ла мегаргдолаш хIама дац са дейначул тIехьагIа хьатташка. кхешка болх соцаш хилар а бийсанна элеваторашка ялат дIа ца кхухьилга а.

СССР Лакхехьарча Совета колхозхошта пенсеш пособеш телара хьакъехьара тIаийцача Законо кхы а хьинар айхаьъ юртбоахама къахьегамхой. Партен правительствая еча йоахкоина дикача гIулакхашца жоп дала декхарийла ба колхозийн совхозийн болхлой.

«Сердало» газета рейдови бригада:
С. АЛИЕВ — Шаьла управлене партийни-пачхаьалкхен тIахьожама комитета председатель, Х. ЯЛХАРОЕВ, Шаьла управлене керттера агроном, А. ГАПУЕВ — комсомола Шаьла комитета секретарь, А. ХАХАЕВ — шофер, М. АЛБОГАЧИЕВ — тха собкорр.

Сихде ялат чуэцилга

Республикера дукхагIйола колхозаши совхозаши лоацача хана ялат хьекха а яьна хIанз касарех улла ялат хьалийна а аьрда а йоалаш латт.

15-ча июле кхачалехьа 126 эзар гектара тIара гурахьа дийна ялаташи горохи чуийца даьннад республикера боахамаш, хIанзчул тIехьагIа чуэца дезачул кхозза дукхагIа да из.

Чуийца доалаш латт ка бола ялаташ Грозненски, Наурски, Урус-Мартана, Шаьла производственни управленешка.

Цхьабакъда, Наьсарев, Сунженски производственни управленешка вийсса ах ялат хьаккханза латт.

ДIададахача кхе дийнахьа 7064 тонн ялат дIаденнад пачхаьалкхенна. цул хьалхарча пхе дийнахьа денначул шозза кIезигагIа да из.

Къаьстта тIехьайисай пачхаьалкхенга ялат доххара Сунженски, Урус-Мартана, Наурски производственни управленеш.

Юкхьанца деза 2,5 миллион пут ялат дехкад республика боахамаша.

СССР-а Лакхехьарча Совета сессе тIаийцача закона къахьегама совгIаташца доаггIача тайпара доп далара балха темпаш лакхъе, Нохч-ГIалгIайчен механизатораш!

15-ча июле кхачалехьа колхозашкеи совхозашкеи гурахьа йийна культураши горохи чуэцара хьакъехьара

СВОДКА

ДIадийнача лаьтта тIара процентаца лаьрхIача

	Хьекхар	Хьекхна йийна тIара аьрдар
Шелковски	100	85
Грозненски	85	76
Наурски	81	79
Урус-Мартана	81	65
Шаьла	73	78
Сунженски	51	79
Наьсарев	45	44
Ножай-Юрта	44	99
«Грозвино» яха совхозаш	97	88
Консервни объединене совхозаш	98	95
«Скотооткорм» яхача треста боахамаш	66	77
Республикански юрта боахама опытни станци	63	65
Ерригача республике гIоала	73	76

ТХА ЙОАКХО ЯЦ

213 гектара тIара гурахьа дийна кIа чуэца дезаш яр тха бригада коллективе. 150 гектар кIа хIанзе а чуийца даьннад тхо. КIа хьакха доладелча трактораштa волокуши тIехьа а йийза ча хьегулде арабалар бригада трактористаш Пацуев Муталиби цун новкъост Магомаев Сайди. ХIаьта мукъадаьнна лаьтта эзба лаьрхIа аха болабелар Каев Увайси Шалаев Эльмурзаи.

Пропашни культураштa дика гIуллакх дарах совхозе хьалхара моттиг лоцаш тха бригада. 320 гектара тIе дIайийнача хIора гектара тIара 50 центнер хьежкIаши 100 гектарах хIоране тIара 220 центнер шекара свекла яккха аьнна социалистически декхараш тIа а ийна хьинаре къахьегаш ба бригада членаш. Тхо дог тийна да оахош лаьрхIар кхочашде тха ниц дIакхоачарглиларах.

Цхьабакъда, совхоза кулгалхошкара хьадеха гIулакхаш да тха. Геттера во дIаоттабаьб совхозе агитмассови болх. Цхьаккха а вац из болх дIахьош, цунах дог лазаш.

Коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабу бригадо. Механизаторашта деза шоай балхага хьожиш а, къахьегама овсарле лакхъяр духьа доаттабеча къовсама кулгалдеш а хилар кулгалхой. Шолаш хьегача къих хьахулаш дар го безам ба цар, бакъда цу гIулакха терко еш саг вац. Болхлоша лелаю социалистически яхь, юкъ-юкъе вар йоалаш керда инициатива бIаргаган совхоза партийни комсомольски организацешта, болхлой комитета. Дика дIа хьоххамаш дахьараштa тешаш цIе вшиелазаш.

БIаьстан хаьсера балхаш доладелча деза цкъа а лехия шийнац совхоза кулгалхоша болхлошта.

Дукха ха йоашаш тха совхоза центральни усадьба «Керда отар» яхача юрта дIайийнал. Из бахьан долаш хIанз кинофильмаш а хьожац тхоа. Тха культстан хиннача помещене чу совхоза дирекци а, цудухьа кино хьокха моттиг яц, оал тхога, хIанз-м сайрийна боад белча ара хьокха а мегаргдар фильм. Из хоаш хила беза совхозы кулгалхой.

М. БАКАЕВ,
Урус-Мартана производственни управлене Мичурина цIерача совхоза 2-ча отделене комплекски бригада бригадир.

10—12 ДИЙНАХЬА ДIАЮВРГЪЯ

Юрта боахама культураш дIаюш лаьтташ тоадара болх чакхбаьккхаб укх шера тха производственни управлене боахамашка. Хьажкlий кхашка даьнна оасар дIадаккхара гербицидаш етта, кхо декъа доладелар тхо. хIаьта кхоккъ денна мара диллацар оаха кхо, цунах дикагIа боал пайда. Укх шера белгтала кIезигагIа да оасараш боахамий кхашка.

Гурахьа дийна ялаташ чуийца доалаш латт управлене цхьадолча боахамашка, мукъадаьнна лаьтташ аха а аьха дерттIа тоадара хийчо еш латт.

ХIаьта тайп-тайпара кIоргга йолаш а хаьнахьа а аха деза уж лаьтташ, Боахамашта хIанзе а хоаш да мукъадаьннача хIара кхай тIа де деза балхаш а уж маца де деза а.

Лаьтташ дерттIа ахарга а тоадарга а хьежжа лакха хул хьуважам. Цхьабакъда, дерригача боахамашка яц цу гIулакхашта йоагIача тайпара терко. Масала, «Терский» совхозерча трактористa Генус Виктора, ка бола ялат чуийцачул тIехьа жолача 14 гектар лаьтта тIа дукха йовкъаш битай, хIаьта лаьтта сох тIехьга ахарах цхьайолча моттигашка тIагIолла дIаяхад плуг. «Россия» яхача колхозе трактористаша Гладилин Николайи Касаков Михаили геттара во аьхад 70 гектар лаьтта, цар даьча оахама юкъе 25—40 метр дIаьха йовкъаш йисай. Дукхача моттигашка геттара тIехьга да оахам.

Цу тайпара хьалхебе йиш йургьац лакха хьуважам. Боахамашкара лаьтташ во ахара механизатораш мара бехке хиина Iац, цкъетта бехке ба агрономаш, бригадираш, хIана аьлча механизаторий балха цехаддаш тIахьожам доаттабе а царна ца хоаш дар хIахьежаш а эшар Iалашдеш новкъостал де дезаш ба уж.

Духьа цхьаь удобренешца хьуважам лакхбе геттара хала да, из кхоачашкул агротехнико мел яхар хаьнахьа а нийса а чакхдоаккхаш хилча, лоархIаме да цу дакъе лаьтта дика тоадар.

ДукхагIча боахамашка ах цар беш тоаду лаьтта. Оасараш дIадахара, лаьттанцара тIоадал дIакъовлара цунца фо хургдола гIулакх дара къаьстта терках тIаболхийт лаьтташ тоадеча хана. Лаьтта теллаш дола урсаш воаккхача нохарашца де деза цу тайпара оахам.

Цхьабакъда, цар дукхагIа хало еш хиларах урсаш дIа а даьха оах лаьтта цхьадолча боахамашца. Кулгалхоша теркал ца деш дут из гIулакх. Цу тайпара масалаш да «Терский» совхозе.

Производственни управленес декхарийла баьб боахама кулгалхой хIара бригада лаьтта тоадеча шин—кхаь агрегатаца Iалашъе.

ДукхагIча оахама тIа хIанзе а минеральни удобренеш тохсаш латт, из лоархIаме да.

Во хьувкъаш тха производственни управлене ка бола ялаташ чуийцача дIаюш культураш. Торо хул шортта моша доакъар деккха. Доакъар Iалашдара лоархIаме гIулакх да из.

Ка бола ялаташ чуийца а даьцна хIанз мукъадаьннад дукхагIа дола кхаш. Ха яхьа ца йоаш хIамаш дIаера лаьтта кийчде боламаб боахамашка. Бакъда, цу тайпара лаха деттал гIулакхаш массанахьа а. Масала, доакъара лаьрхIа йола хьажкIаш дIае йиш йолаш «Россия» яхача колхозе 250 гектара «Терский» совхозе 250 гектара хиш декъа лаьтта ка ка бола ялаташ чу а ийна мукъадаьнна, бакъда хий дилла а уж аьха а даь хIама дац.

Долаш дола кхоачамбоацараш дIададахара деррига низ тIабахийтаб хIанз производственни управлене. 4 эзар гектара тIа доакъара лаьрхIа йола культураш дIае еза ца тха боахамаш. 10—12 дийнахьа чакхдала лаьрхIад уж балхаш.

Д. ПИЛИПЕНКО,
Наурски производственни управлене керттера агроном.

Ножай-Юрта района «Кавказ» яхача колхозо хIанзехьа кхоачашдаьд пачхаьалкхенна ялаташ дIадала тIаийца декхараш. Цар дехкад 350 тонн совгIа ялат.

Болх дерттIа вIаштIехьбаккхарах 700 гектар ялат хьекхад, хIаьта диса ялат 3—4 дийнахьа хьекха дакха лаьрхIа тIаргIертта къахьегаш ба боахама механизатораш.

ТIехьа къахьег комбайнераш У. Эльмурзаева, А. Абдулкадырова, — 2 норма юдешна царех хIаране. Тешаме кхоачашду шоай декхар ялаташ дIакхухьача шофераша В. Маркорьинца, Б. Бекаева, Д. Полесске.

Сурта тIа: «СК-4» яхача комбайна штурвальщик вола Абдулкадыров Алимпаша цIе вымпел йогIаш воала шийн агрегата тIа.

С. Шахидова текста сурт.

КХОАНА МЕТАЛЛУРГА ДИ

Металлурга Ди—хьинар ца кходеш руднилкашка, обогатительни фабрикашка, доменни цехашка, прокатни станашка къахьегачар традиционни праздник. Коммунистически парте хьалхлеща советски металлургаша вай мохк метала даккхара Европе хьалхарчеи хIаьта дунен тIа шоллагIчеи моттиге кхоачабаьб, хIанз коммунизма материально-технически база хьалъяра тIагIертта къахьегаш ба уж. 1980 шерага СССР-е доаладу болат 240 миллион тоннага кхоачаде аьнна задани оттаьй КПСС кердача Программа тIа. Парте задани вахара юкъе ихуьаш, металлургаша Даьхенна шергара шерга ялаьа совгIа лу дукха чой, болат, прокат, бос бола металлаш. Укх дIададахача семилетка кхе шера хьалгьай итташ доменаш, мартеновски пешкаш, электросталеплавильни пешкаш, прокатни, трубопрокатни станаш. Металлургаша деррига шоай низ тIабахийта къахьег производствана юкъе керда техникеи технологии яхьара, проката ассортимент тоаяра, метала дикал лакхъяра. Партеи правительствайи керда лостам белгалбаьккхаб сталеплавильни производства мощносташ органкара—кислородно-конверторни процесс балха юкъеяхьарца. Цо торо хулийт лаха дикал йолеш даргIа долеш болат дукхагIа арахеца. Металлурге технически прогресса лоархIамерча областех цаI я Iалама газахи кислородахи пайда эцар, болат хадданца доаладар, болата вакуумировани электрошлаковани переплавка кр. Металлургаш дайна шоай керттера декхараш лоархIаш ба химии сихха дегIайоалаяра новкъостал дар, химически промышленности машиностроении дегIайоалаяра кIезига дакъа лаца дар. Семилетки план хана хьалха кхоачашъяра дIадоладеча дикача гIулакхий инициатораш болаш ба доменщикаш, сталевараш, прокатчикаш, горнякаш. Дукхача предприятий коллективашта коммунистически къахьегама сийлен цIи еннай.

Укх шера цхьа миллион сома маьхьа планал совгIа продукци ала лаьрхIад Ново-Тульски металлургически завода металлургаша. Из декхар сийленца кхоачашдеш латт. Духхьал шоллагIча пишка доменщикаша июна 28 дийнахьа планал совгIа 3 эзар тонн чон аркийнад. Пхе беттах арахийцай кхы а 25 эзар тонн агломерат, итташ тоннаш болат, иштта кхыйола продукци. Заводе кислородни конвертере чок лоаладера процесс караерзаьй.

Тулерча металлургаша эттара хьалха караерзаьй цIаккха ца социйташ болат Iодеттара установка.

ТIехь-тIехьагIа тоалуш доагIа болхлой вахара хьал. Металлургаштен цар дезалаштен лаьрхIа хьалдаьд керда нак чубахе цIеноаш, тикаш, берий бешамаш, пионерски лагераш.

Сурта тIа: (аьттехьа) Центральни Iилма-тохкама Iаьржача металлурге института вокхагIа волча Iилман болхло Т. В. Андреева опытни конвертера мастер Н. П. Селютина. Из керда метод толаме караерзаьй Нижне-Тагильски, Ждановски, Днепропетровски металлургически заводашка.

В. Кунова, В. Мусаэльянен сурт.
ТАСС фотохроника.

ЭРГАЙОАХАШ, ТОАЕШ

ГРОЗНЕНСКИ нефтемасловзаводе парафин йоаккхилга лаьхлу капитальни гIишлош хьальхое чутахи керда мощносташ эксплуатаце юкъеяхийтарахи, хIаьта лаьтташ доахилга — технологи тоаеш эргайкхара чотахи рационализацехи. Масала, укх тIеххьарча итт шера заводе хьэтташ доаха мощность дикка лакхъеннай, реконструкци еш дIадахийтар чехка юхаметта а отташ арахецача продукцега хIабода мах лохбеннаб.

Машинашта хьекха лаьтта дукхагIа лаьхка, хIара установка балха овсарле лакхъе а ерригача завода мощность лакхъяра задане хьежжа цар болх байта а беза.

1953 шера деннэ хьэтташ доахилга керттерча лаьхье лакхлар лаьтта доаккхача блока установкай кхоачамех кхетамца пайда эцара чотах. 1954 шу долалуш технически расчеташка чIоагIа хьежачул балха опыт яьчул тIехьагIа гучадаьлар, лаьтташ селективни цIендечеи парех йоалла парафин дIайоаккхачеи керттерча установкай аппаратура бизза мухь болаш хилар а концентрат йоаккхачеи дIахо лаьтташ цIендечеи установкай мощноста кхоачо мара ца хилара а.

Цу дерригене дарда тIа завода проектно-конструкторски бюроси Iалма-технически советои дукха капитальни затраташ дIа а ца йохийташ селективни хьисаве лаьтташ цIендечеи парех доалла парафин дIадоаккхачеи установкай мощность 20—25 процент лакхъе йиш хулийтар йола технически мероприятей комплексни план оттайр.

Юкъара объем 100 кубометр хула ши экстрактор кхы тIа а оттаеш экстракти отделени шеръяро йиш хилийтар отделене производствени мощность 25 процент тIакхетийта. ДIаьвна дIайода йоахад 650 квадратни метр хула тIехе хIама йоахъяш йолча пишнашка 100 квадратни метр тIехеи хула кхы тIа ахийта турбаши теплообменни аппараташи оттаеш регенерационни отделени шеръяро йовкала низ 25 процент лакхбир. Уж гIуллакхаш дарах установка мощность чIоагIа лакхъялар.

Кхы тIа оттаеча аппараташа монтаж яра чотах кристаллизатори тIехе 230 квадратни метр лакхйир. Низ болаш йолча аммиачни шин компрессора монтаж яьчул тIаьхьагIа хIама шелдеча системе мощность 80 процент тIакхийтар. Деррига а дIаяьрхIача установка мощность 25 процент тIехъялар.

Цу тайпара, ерригача [illegible] лаьтташ доаккхга 20 процент лакхделар, продукци яккхарга дIабода мах лохбарах 127 эзар сом кходийр, уж балхаш деш дIададар 15 бутт балалехьа юхаметтаэттар.

1956 шера заводе дерттIа бола бара эша бедал товацар. Иштта йола бедал хилар Волгоградски областерча Жирновски мехкдаьтах доалла мазут. Бакура кхухьача бедалах дукхагIа асфальти кIуви бовлар, хIаьта парафин массехказа кIезигагIа.

Заводе яхьаш йола керда бедал чакхъяккхара эргайкхда эзар лаьттай блока установкай аппаратура, эттара хьалхарча эргIана лаьтташ цIендуя парех доалла парафинаш дIадовхеи установка а йоаккхаш.

КОНЦЕНТРАТАЦА дукха асфальти кIуви хилар бахьан долаш лаьтташ селекционни цIендеча установке рафинат хьакъоастадара процент лохйора. Цудухьа лаьттаех йоалла растворитель юхаметтаоттаеш дола установка дакъа шерде дезар.

Лаьтташ селективни хьисапе цIендеча установке йовхалв лелаига а хьежа, капитальни затраташ дIа а ца йохийташ оптимальни технологически режим оттае а лаьтташ дукхагIа доаккхилга лакха доаттаде а йиш хилар.

Лаьттаех доала парафин дIадоаккхача установке технически мероприятеш чакхъяхарах йиш хилар Установка депарафинизационни хIама шелдечеи оалдеве кхоачамех бизза пайда эца а проектах лаьрхIачул цул балха овсарле 70 процент гаргга лакхъе а. Завода лаьтташ дахара мощность 17 процент лакхъелар, продукцега дIабода мах лохбарах шера 390 эзар сом кхода йиш хилар, хIанза затраташ 2 бетта юхаметтаэттар.

Мехка эшачунга дийлача кхоачамболаш лахайцар лаьтташ. Цудухьа планах лаьрхIадар керттерча лакхъе лаьтта-цIендара технологии установкеи эргайкхийна тоае, лаьтташ дIахо контактни цIандеяги мазут вакуумни хьисапе лакхдоаккхилга лаькхе.

Установка регенерационни отделене йоахалй мощность 600 квадратни метр хулаш лакхйир. Вакуума кIел хиьлагIча лагIах растворитель йоахъяш йолча установка чотах рафинатини остаточни секцепара растворитель юхаметтаоттаяра технологи тоаеш эргайкхийна.

Установка мощность лакхъяеш циркуляционни насосаш низ беламагIа йолча кердача насосашца хийцай. Лаьтташ 33 процент дукхагIа лакха йиш хилийтар из бахьан долаш, продукцега дIабода мах лохбарах шера 60 эзар сом кходир, установка тоаеш эргайкхарга дIадаькар цхьаь шера юхаметтаэттар.

Завод лакхерча мелоаш тIоанашкара доаха Грозненски мехкдаьтта чакхдаккха йоаллаларца керда халонаш хьалхашка эттар. Грозненски мехкдаьтта машинашта хьекха лаьтташ кIезига доахкаш хиларах установкай балха овсарле чIоагIа лакхъе йийзар.

Вакуумни хьисапе мазут чакхдоахача установке йоаккхий технически мероприятеш е а цун мощность 50—60 процент лакхъе а йийзар. Кхы тIа а экранни турбай оттаеш трубчати пешкий тIехе шеръе, кхы тIа а 1600 квадратни метр тIехе йола теплообменни аппаратура оттае, бедала а ахфабрикаташта а эша керда чIоагIагIа низ бола насосаш оттае йийзар.

Установка аппаратуро бега балхага хьежача гучадаьлар, кхы дIахо цун балха овсарле лакхъе йиш йовцаш хилар. ОворцагIбаьлар рационализатораш. ГрозНИИ объединене болхлоша цхьана аьлар хIанз йолаш йола схема концентрат цIенъеча керда комбинированни технологически схемаца хувца еза.

Тоаяь эргайкхалехьа установке лаьтташ цIендора феноли крезоли вIашагIъедеш баьча пропана маркхала чу. Цу тайпара цIендеш хилча лаьтташ дукха чакхдаха магацар установкана. Рационализатораша аьлар чакхдаккха доладалалехьа лаьтташта хьалхагIа пропанаца обработка е еза, тIаккха асфальта кIуви дикка дIакъастаргба мехкаьттах, экстракторашка аттагIа цIен я лургда из.

Из гIулех чакхдаьккхача цох доккха беркат даьлар. Установка балха овсарле 35—40 процент лакхъе йиш хилар. Цо йиш хилийтар мехкдаьттах йоала парафин къоастаеи контактни хьисапе лаьтташ цIендуи тIехьа тIайоагIа установкаш бедалах Iалашъе.

Лаьча доархIамаша хьахьекхар, завод грозненски бедал чакхьеккха йолаялярца духьадениа къахьегама овсарле чIоагIагIа лакхъе езаьа. Цудухьа кхоачамхилал центрифугаш ца тоаш хиларах лаьттаех йоалла парафин дIакъоастаю керда блок хье а яь, укх шера шоллагIча квартале болх бе йолаяйтар.

Доладаьча масалаш хьахьокх, капитальни гIишлош хьалъяра ахьна реконструкци ергеи технологи тоаеш эргайкхарген дIайохийтача затратех махула вIовзIагIа пайда эца беза.

И. АРУТЮНОВ,
Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода керттерча инженера заместитель.

КЕРТТЕРА УЙЛА ТIАЙОХИЙТ

Дунен халкъашта юкъерча общественносто чIоагIа уйла тIаяхийта юш СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущева СССР Лакхехьарча Совета сессе яь доклад. Из документ шерра доаш доазол дехьарча газеташа, радиос, телевидене, СССР производствои къамаи доходи лакхъялар, советски наьха хьал-торо хаддаиза лакхлуш хилар белгал а доахаш.

ГДР

«Халкъа хьал-торо лакхъяра даькъе КПСС Программа кхоачаштъяра деча гIулакхий хьакъехьара» СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущева доклад ГДР дерригача центральни кепа йоазон керттера тема я. Цу событе хьакъехьара колмаш доккхийча алапашца керте даьча йоазошта кIал хьалхарча оагIош тIа кепа тох газеташа. Ше кепа теха араьккхача доклада изложене тIа «Нейес Дейчланд» яхача газета аьлу: «Советски мехка Коммунистически партен правительствая белгалдаь а ковкъоста Н. С. Хрущева парламента дьалхашка яьча доклада тIа хьахьекха а доле халкъе вахара боарам лакхбара даькъе чакхдоаха гIулакхаш Советски Союзе коммунизме материально - техническа база хьалъеча доахача толамий лорда тIа латт».

СССР экономически культурни гIулакхашта дегIнара хьакъехьа Н. С. Хрущева йоалаьь

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА IV-ЧА СЕССЕ Н. С. ХРУЩЕВА ЯЬЧА ДОКЛАДАХ ДОАЗОЛ ДЕХЬА ЯЗДЕРАШ

даьнеш кепа еттача газеташа белгалдоах, из долла хIама коммунизм хьалъеш боахкача советски къахьегамхоша Iалаьмате доккхий толамаш доахаш хилар гойташ бола къаьта хьокхам хилар.

БОЛГАРИ

«Халкъа хьал-торо лакхъяр — эггара доархIамегIара декхар», «Советски халкъо деррагIа а тIагIертта а кхоачашъю КПСС Программа» аьнна доккхийча алапашца керте даьча йоазошта кIал болгарски центральни газеташа йиза изложени а еш кепа тох Советски правительствана керте латтачо СССР Лакхехьарча Совета сессе яь доклад.

Кепа йоазоно белгалйоах колхозхошта пенсеш пособеш телара а просвещене, унахцIено лораяра, чуIеча цIеной-коммунальни боахама, торговле, общественни кхача кийчбара, бахача наха юкъарчал доццаш гIулакх деча халкъа боахама кхача доакъой болхлошта алапеш лакхдара программе хьакъехьа дувцеш йола доклада тIара моттигаш.

США

«Ден керттера событеш» яхача рубрикана хIал кепа техад нью-йоркски газетаща Н. С. Хрущева доклада хьакъехьара хоамаш. «Йоккхача Кремлевски двореце ихаь сахьатен ах сахьаца даьча къамаьлаца, — аьлу «Нью-Йорк таймс» яхача газето, — премьер Хрущева хьакхайкайр советски гражданий хьал-торо лакхъяра тIадерзадаьча гIулакхий шерра перечень».

«Нью-Йорк таймса» москвоски корреспондента Генри Тэннера белгалдоах ши система экономически яхье ялара перспективай хьакъехьа Советски правительствана керте латтачо аьнна дешаш. «Советски Союз котъяргья ВIашагIкхийттача Штаташна лелача машарерча экономически яхье... аьнна хургдар хьалххагIе а хьекхайкадар Хрущева, — яхаш аьлу корреспондента. — Хрущева аьлар, Советски правительствана эггара доархIамегIа а эггарь дезагIа а доле хIамаш да экономика дегIайоалаелген ваьха вахара боарам лакхбелгем».

Газеташа, радиос, телевидене америкаллашка хоам бу Советски Союзе колхозхошта пенсеш пособеш телара система оттаяь хилара хьакъехьа, советски наьха йоккхача отряда — просвещене, унахцIено лораяра, чуIеча цIеной - коммунальни боахама болхлошта, бахача наха юкъарчал доццаш гIулакх деча кхьча доакъой болхлошта алапеш лакхдара хьакъехьа.

Американски халкъа уйла чIоагIа тIаэзай СССР халкъа материальни хьал-торо лакхъяра даькъе Советски правительства баьккхача кердача боккхача гIаьо.

ИНДИ

Керте даьча доккхийча йоазонца кепа тох газеташа машарерча экономически яхье капитализмал котъяргья социализм аьнна СССР Министрий Совета Председатела дог тийша а волаш хьекхайкадаь дешаш а хIаьта иштта доклада тIа йоалаь Советски Союзе производствои къамаи доходи лакхъялара йоккхийча темпай хьакъехьара даьнеш а. Кепа йоазон уйла чIоагIа тIаэзар Н. С. Хрущева хьекхайкаяьча советски юртарча къахьегамхой вахара боарам дIахо лакхбара новкъостал дергдолаш йолча, колхозхошта пенсеш телара программо. Советски юрта боахама толамийн перспективай хьакъехьа дувцаш долча Советски правительствано керте латтачун къамаьла даькъа кепа тохаш. газеташа къаьстта белгалдоах къахьегамхой материальни безам совбахарах йола ленински принцип чакхьахаро йиш хулийтаргья СССР юрта боахамо хьадерий оасафле кхы а дукхагIа лакхъе яхаш цо бIубенна

[redacted]

НОРВЕГИ

Дерригача норвежски газеташа дикагIа бIаргагургдолча моттигашка кепа тох СССР Лакхехьарча Совета сессех дола хоамаш а хIаьта иштта СССР Министрий Совета Председатела доклада керттера разделаш а. Газеташа белгалдоах, Н. С. Хрущева доклада керттера идея советски халкъа вахара боарам лакхбара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдахарах йоахкаш хилар.

ФРГ

«Вахара боарам лакхагIа», «Н. С. Хрущев: США-л хьалхадаргда вай» яхача а кхыча тайпарча а керте даьча йоазошта кIал кепа етт малхбузегерманаски газеташа советски правительствана керте латтачун доклада изложенеш.

Масала, «Генераль-анцейгер» яхача газето шийн комментаре тIа аьлу: СССР Министрий Совета Председатела ше Лакхехьарча Совета сессе даьча доархIамерча къамаьла шиъе белгалдаьккхар. Советски Союз ВIашагIкхийттача Штаташта тIехьа а кхуврга, царел хьалха а ергья экономика дегIаяра даькъе, аьнна.

«Нейс Рейн-цейтунг» яхача газето къаьстта белгалйоккх экономика дегIайоалаяри халкъа хьал-торо лакхъяри эггара доархIамегIара политикеи идеологии я яхаш йола Н. С. Хрущева доклада тIара моттиг.

ТАСС.

КУБАНЕ ШЕРРА ЧУЭЦА ЙОЛАЯЬЙ БАЬЦА КОМАРАШИ БОАЛАШИ. БIАЬШ ТОННАШ ЗЕМЛЯНИКАШИ ГУРЖИЙ БОАЛАШИ ДIАКХУХЬИЙТ УКХАЗАРА САМОЛЕТАШЦА МОСКВЕ, ЛЕНИНГРАДЕ, СЫКТЫВКАРЕ, СВЕРДЛОВСКЕ, КЪИЛБАСЕДЕ.

СУРТА ТIА: «РОССИЯ» ЯХАЧА КОЛХОЗА ЗВЕНЬЕВАЯ СЫРЫХ ЛИДИЯ ГУРЖИЙ БОАЛАШ ЧУЭЦАЧА.

Е. Шулепова сурт. ТАСС фотохроника.

ШКОЛА КИЙЧА Я

15-ча июле школа ремонт яь яккха дош деннадар иов, Малыш директор волча Грознерча 14-ча школа коллективо, хIаьта 10-ча июле цо шийн дош кхоачашдир. Бокъонца ремонт яь яьннад школа.

Ремонт еча къаьстта доккха дакъа лаьцар 7-чен 10-чен классай дешархоша, царна кулгалдеш бар къахьегама хьехархой яи, Катаев, Федоров, Жигунов, Евгенев. Цар шоай кулгашца ремонт йир 240 партана, 27 класс чуйолча цIенош кораштa, хьаьштa, истолашта, гIандашта, иштта кхычар.

Шоаш балхара мукъабаьлчеи кIаранденошкеи хьа а ухаш сихагIа ремонт яь яккхар духьа новкъостал деш хилар шига школе деша дагIача берий хьай-новкъо а. Царех ба Лебанцов, Якубов, цIен-нана Мамонтова, кхыбараш. Парташта, истолашта, гIандашта басар хьокхаш а кхьдола белхаш деш а новкъостал дарех чIоагIа баркал аьлар царна школа дирекце.

Иштта доккха дакъе лаьцар ремонт еча 14-ча школа шефаша а бахархой йоакхо еча управлене коллективо а. Малярни белхаш деш хиннача шефаша Пупкова Клавдиас, Палушкина Антониннас, Никифорова Тамарас йиллача хана хьалхеи тIехдикеи чакхдаьхар белхаш. Ер кхоалагIа шу да цар школа тIехь шефал ду.

Хоза кийчъяьй школа коллективо актови зал. Къаьстта чIоагIа безам тIабодаш а зала чура сцене. Басар хьокхаш а шпаклевка еш а хьинар долаш къахьийгар дешархоша — йIнгаша Утемова Алласе, Ясанова Натальяс, Сергеева Любас, хоастора грамота а луш 10 класс йистельккхача Отрадина Ольгас.

Шоашкара хьонхам а гойташ хана хьалха ремонт йистойоакхача дика къахьегарах 10-ча классашкара Пухин Анатолий а, Гучигов Ляьча а, Ушаков Владимир а, Гостинин Сергей а волаш 10 саг Iаьржача форда йисте 15 дийнахьа салаIа бахийтаб школа дирекце. Иштта 7-чен 9-чен классашкара 30 дешархо а вахав пионерски треста къахьегама унахцIенон совхоза новкъостал а деш салаIа.

А. ГАНДАРОВ.

БОЛАМ ХЬАЛЛАЬЦА

«Грозхимнефтестрой» треста № 9 йолча гIишлон-монтажни управлене коллективо болам хьаь а лаьца Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 47 шу дуваче дехиа сийленца наькъа ихара дика къахьегаш а Грозненски слюдяной фабрика коллектив.

Июль бетта хьалхарча 15 ден план тIехкховчашъяьй. Планал совгIа арахийца продукци эзареш сомаш мах болаш я. Дика къахьегарца белгалбаьнна ба коммунистически къахьегама ударникаш Козлова Светлана, Корман Светлана, Хикаева Лариса, Ширяева Люда, кхыбараш.

Б. КОСТОЕВ.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

БОЛХ ТОАБАЬБ

Дика тоабаь ба профсоюзни болх № 1 йолча Грозненски хIимаш тегача фабрике. Йоккха терко ю фабкома членашa фабрикерча къахьегамхошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяра. ХIанз хIара участок, бригада кхыча участкаца, бригадаца социалистически яхь лелаеш я. № 8 йолча бригада болхлоша фабрике эггара хьалха коммунистически къахьегаме сийлен цIи яьккхай, хIанз шоаш арахецаш йола продукци дика хургйолаш къахьегаш ба уж. Цу бригада дIадолаьь дика гIулакхаш шоай балха юкъехкухьаш а кхьйола бригадаш а участкаш а.

Хоаш да, профсоюзни болх лерттIа дегIабоагIийта вагахьа санна профсоюзни кадраш дика нийсса дIаоттаь хуле. ХIара участке, бригаде профсоюзни группаш вIешагIъехкай. Цар кулгалхой хержаб коммунистически къахьегама ударникаш. болхлоша чIоагIа сий деш бола механик Сафарьян Сергей Даниилович, мотористка Бокова Ксения Ивановна, слесарь Кантаев Куига, инженер Пряжак Лидия Степановна.

Каст-каста укхаза фабкомас производственни совещанеш гулъю. Цига болхлоша а, инженерно-технически болхлоша а, гIулакхерча наха а шоай производства болх кхы а тоабара кхоачамбоацараш гучадоах, уж дIадаха гIерт.

М. АЛЬХОТОВ.

ЦИЦХОЛГАШ СЦЕНА ТIА

НАГАХЬА сат хургвац вай республика хьалха районни центр а хIанз Шьла района йоккхагIа йола юрт а Курчалой ца йоваш. Ялх эзар совгIа саг вах укхаза. Цхьабакъда, укх юрта эггара хьалха венача саго тамаш ергья салоIа моттиг — культура ЦIа бIаргадайча. Юрта бахача наьха итташ Iаьсий, жи даж культура ЦIен коа. Ши шу хьалха хоза, дика карт ир укхаза, хIаьта хIанз цох лар а яц.

Ма хеталда шоана нагахьа санна коа селлара унзара дале культура ЦIа ше культура ЦIенна тара да, аьнна. Дохаш латт культура ЦIен пенаш, цу чу дац цхьаккха плакат, довунг, стенд а яц!

Кхашкара балхаш сихденача хана культура ЦIен болхлой такххалча багIаш бa- БIаьстий яьннача хана денз цкъа Ленина цIерахча колхоза шурий - товарни ферме яха хиннай сихха 7 сагах вIашагIъелла агитбригада. Художественни самодеятельноста кружокаша укхаза болх баь ха къахьегамхошта йицъеннай. Культура ЦIен директора нов. Тамкаева, инструкторашта, массовикашта вIалла керта чу а дагIац юртарча къахьегамхошта сакъердам безилга.

Царна массаена а хет хIара денна клубе кино хьекхача цох болх боалаш санна. Из миччa бесса хьекхача а кхоачам хет.

Шоаш хьоккаргда аьнна оттаьча ханал шоай хьашт-долча тайпара тIехьа, хийлха хьохх кино. ЧIоагIа безам бар са «Аз папа ийцав» яхача кинога хьаже. Из кино хургда аьнна афиша хьалтехаяр Курчалой культура ЦIен тIа. ХьагIаьттар кино доладала ха. Тхона духьал эттар кхьдар — тхо хьожаш дар «Ши кхаьж беиаб» яхача кинога. Тамаш еш бац Курчалой бахархой цу гIулакхах, из хьахара хулаш дац. Цхьа кино [redacted] хьокхаш а пайсу.

Курчалой юртарча культура ЦIен «дика» хьал довзаш ва районни культура отдела заведующи нов. Измайлов. Цхьабакъда, цу гIулакха вIалла а сагота вац из. ВоккхагIа волча кулгалхочо вIамегIчунга (директорга) — культура ЦIен тхов тIа делача цицхолгашта духьал къоасам лоттабе беза, аьле цу тIа сопийт гIулакх.

Фу дергдолаш ба-хьогI уж дIахо?

М. БОГОЛОВ.

Рейс

Репортаж

ДИКА шаьрбеннача новкъара а ваьнна ялат хьекхача кхай тIа гIолла комбайна тIавера Вахабов Ваха. Машин дикка лаьгIа яллийта, иш хьайийлар цо, цхьа хIама хатта воллаш цо комбайнера бIаралхьежар. ХIанз а ах бункер яц, хьалха вена хьо, аьнна хоам бир комбайнера. ТIаккха а вокх агрегата тIавахар Вахабов. Укхаза комбайн тоаеш боахкар. Шийна тIачIоагIъяь хиннача комбайнашa дийнахь - бус 20 сахьата болх беча хана мукъа ха хилацар шофера. ХIанз цхьа комбайн сеца латташ иштта дацар гIулакх.

«Наьха» комбайна тIера хоам бир Вахабовга. Шийн машинапа цига тIавахар из. Кхы дIахо болх бе йиш йоацаш хьалйизаяр цу комбайна бункер. Цигара ялат дIадихьачул тIехьагIа шийн шин комбайна тIара дар а дIадахьа кхийр шофер. Цигтара дIаволавелар из цхьа комбайно оардаш дола ялат дIакхахьа.

Хала мукх бар из цхьан машина, цхьабакъда Вахий кхувра из дIакхахьа. Хьатта тIабоца эггара лоацагIа бола никъ а лехаш, ше малагIча комбайна хьалхагIа тIапаха веза а хайна, ялат дIакхахьа волавелар Ваха. Вийсанен йоачан хиннача хаеш хала хулар, бакъда шофера беххах болх ца беш комбайн сеца моттигаяр. Цхьан дийнахьа цIаккха ца соцаш болх чIоагIа боре кхаь а комбайно. гIаьле оза а Iохайна хIама дац а йиш хилацар тIаккха. Цу дийнахь 34 рейс йир цо, 850 центнер хьатта тIа а яхьаш.

- Цунах дог дизацар Вахий. Вийса яхача хана, салаIа цIаводаш, Вахабовк кхийтар цун доттагIа Насуханов Зайнди. Ялат чуэца пхьана бахькабар уж «Новогрозненский» совхозе. Фуд-малад хьат тачул тIехьагIа, Вахас аьлар:

— Тахан ялат дIайдеча пункте Гудермесе дахача фу дар-хьогI?

— Со раьза ва, — аьлар Зайнде.

Колоннана керте латтачо могадир из гIулакх. ХIаьта а по хьаьттар:

— ТIаккха кховна болх булургбий шуга кхай тIа?

— Тхо хьоашалтIа дахьхадац, — аьлар цар, иштта шоашка йист хилар новкъа а хеташ.

Бригадера ялат дIайдеча пункте кхаччалца 30 километр я. Цхьан сахьата бахе боагIа цигара.

Ялат дIаэцача иттех машин Iайнай. М. Жуковас чехка аьалиэ йий чакхйоалийт машин. Пункто хов хьачукхаьчар Вахеи Зайнди.

Кхьча новкъосташа хьаллаьцар цу шин доттагIчо дIадоладаь гIулакх. ШоллагIча дийнахьа кхай тIа болх беш хинна пхи машин кийчъялар ялат дIаэцача пункте яха. Шаьла автобоахама водителий хIара денна дола гIулакх а хинна дIаэттар Вахий никкхатиа. «Новогрозненский» совхоза ялат дIалуйта сихдир цо.

Шийн новкъостешца ялат дIаэцача пункте хаддаиза ялат дIаувзаш ва Вахабов Ваха.

Лаьтта доаржадаь лента санна бола никъ. Дехьа а сехьа а бIоагIий дагIа, хьу, кIотарган а. Ваха безача дIакхаьчар водителаш. Ше ялат Iодоссадаь ваьлча, кисара хьа а даькха, записной книжка тIа кхы а цифра тIатехар цо, тIаккха ерригa цифраш вIашта техар.

— Нийсса 920 тонн! — аьнна чIоагIа йист хилар из. машина кабина ниI а йийла.

Шийн машинапа ялат чуэца доладеннача денз иштта тоннаш заготпункте йяхьай Вахас. Цу тайпара бу болх Шаьла автобоахамера «Новогрозненский» совхозе баьхкача водителаша.

Цу совхозера болх йисте а баьккха, хIанз Куйбышева цIерахча колхозе цу тIехьакосача участке кхаьчаб Вахабов, Насуханов, цар новкъостий. Вахий машине тIа михо теркаеш я цо шийн хьаьналча къахьегамца яьккха цIе вымпел.

А. МАГОМЕДОВ.

СОВХОЗА СТОЛОВЕ

Дика столове я укх шера Урус-Мартана производственни управлене «Самашкинский» совхоза боахаме хьайийлар. Столове лерттIа болх бе мел эша хьалаш вIаштIехьдаьхад — йолаш я тайп-тайпара цехаш, электрическаца болх беш йола пишк. Цу чу хьайийлай Самашкински сельпо йоккха йоаца, буфета хьисаве тика. Цу чу дохкаш да хилалза дергдоаца, чIоагIа эша товараш.

Маьхк дарегIа а чам болаш а кийдар столове дал хIама. ЧIоагIа йовкхо ю болхлой шефповара Магомадов Iалвуддина а цуна помошника Муцагова Совдата а. Цхьаькха цхьа дика хIама а да укхаза деш. Ялаташ чуэцача а оасар деча а ханашка совхоза администрацеи (директор нов. Дешиев) столове заведующеи (нов. Галаев) дIадоладерах совхоза цхьоалагIчеи йиълагIчеи отделеней кхашка дIакхухь болхлошта бIайха кхача. Цу гIулакхо доккха новкъостал ду юртбоахама культураш шийн ханнахьа чуэцара.

С. ЧУХАРЕНКО.

ДОГ ЛАЗАШ ДАЙ БОАЦАЧА

Е лохера ши сурт тха фотокорреспондента Плиев Идрисе даьккхад Наьсарен производственни управлене «Экажевский» яхача совхозе. Аьрдехьарча сурта тIа шоана гу (дIа ца аьлча из йовзаргьяц) сомий беш, аьттехьарча сурта тIа — минеральни удобрени (селитра).

Совхозе 80 гектар сомий беш я. Дикача даь из хилча кхьча бесса хургдар цун сурт, цхьабакъда, Экажкъонгий-Юртара сомий беш хьатIаддьнначa оасарах кхьостае хала да. Таьнаш миссел хIанз дац аьнна лакхдендя латт оасар. «Экажевский» совхоза кулгалхоча хьом хетат теш шитта йоаш латтачо бешах.

ХIаман кхом бара, рузкъа лорадаре дукха тIехьа бац укхаза. Шовна гуш дола селитра цхьан хана дукха дар, бакъда хIанз-м хейра хIама юхейисац. Июнь бетта хьа а дена ваькъа юкъе Iодоассадаь селитра цу хана денз «бIаргагац» совхоза цхьоалагIча отделене управляющена нов. Сапралиева а.

Цхьа дехар де безам бар тха. Наьхачоа тара хургйолаш шоай сомий беша оасар а де, хIаьта хIанз юхедиса селитра а кьата дIатоха а.

ХIаман бала кхоачача, балхах дог лазача наха из дергдар.

IАНА КИЙЧО ЕШ

Тахан, гурахьа дIадийне ялаташ чуэцаш болх беш боккхача наха культурни гIулакх дар культпросветучреждений сийлен декхар да. Из дика кхоачашду тха района юрта клубий, культура цIеной, библиотекий коллективаша. Цар юрта боахама къахьегамхошта газеташ деш, тематически сайренаш ю, юрта боахамах лаьца лекцеш ешилга, беседаш еша вIаштIехьдоах, боккхе кхетама болх бу бахача наха юкъе. Баьца, шой бехктохам бола бешахь, уж билла Iана кийчо ира а. Помещенеш ремонт еча

харна новкъостал ду дукхача цхьа.

Иштта юрта бахачар шоай никаца ремонт яь кийчъяьй Старо-Щедринскии, Сары-Суйски, Лескоэовски, Харьковски, кхьча станицашкара клубаши библиотекаши. ХIаьта Кирова цIерахча колхозе шийн чотах района культура ЦIа иерду. Сийлаль-боккхача Октябра дена ди тIакхачалехьа болх булургболаш тоадь дикха лерI из колхозоиа. Рабоча массаболх юрта учрежденеш хIама из вешш ловзор IаIашда ишкой.

Къахьегамхой вергIатта культурни салаIа йиш хургйолаш цIенача, сайрдача, йIайхача помещенешка Iан тIехь болх дIаболабергба тха района культура учреждененаша.

У. БУЛГУЧЕВ,

Шелковски района культура отдела заведующи.

БЕРАША САЛОI

Дика вIаштIехьдаьккхаь берашна салаIийтара гIулакх Грознерча № 9 йолча школа-интернате. Советски района Советское яхача юртарча хьукъерча школе хьайийлай ахкаяра пионерлагерь.

Цига салоI 118 беро. Царна юкъе ба дика а тIехдика а дешаш бола дешархой. Шийн ханнахьа а ерригача а продукташи Iалашъю пионерлагерь.

ЧIоагIа сакъердаме салоI бераша пионерлагере. ХIара денна кино хьокх, каст-каста экскурсеш, походашка уд, тайп-тайпера ловзараш ду.

Л. МАРХИЕВ.

ПАРК ХОЗЪЯРА

Хоза я Грознера Кирова цIерах йола культураи салаIареи парк. Дукха нах хул цига салоIаш. Хоза да цун сурт. Цхьабакъда, парк кхы а хозагIа хургйолаш тоаяра хьанар ца кходеш къахьег Горбатенко Антонина Николаевнас дола дечa беш лелеча бригада. Цахадеш керд-керда эзаш, тайп-тайпара гаьнаш дIайоглаш балхеш ду цо.

Укх шера бригада парка валенийна дIаегIай 100 елкан, 150 широкхьасаперча клевен кьова гаьнаш. Уж йоаххий хана улура къаеина йоаххий гаьнаш дIа а йоахаш юха а къонлургья парк.

Гобаьккха тайп-тайпара виш а дегIа хоза кийчъяьй парке яьалха хиннечера кхачахьа яьккха, салаIа баьхкача наха мах боацаш кино хьокха, лекцеш е, беседаш еша хьалтъь керда лектории шахматехи, шашкаехи, доминохи ловзара павильони.

Кирова цIерагIара культураи салаIареи парк кхы а хозагIа тоаяран къонахьера иза ца кхобеш къахьег 17 шера цо болх беш, йоккха опыт йолча бригадира Антонина Николаевнас. Дика йоакхо ю цо шийцарча болхлой-кхаьдаьхаа а. Цун бригадацара дикагIа бола болхлой ба Аушева Алимат, Ткачева Нина, Соловьева Валентина, Хасханова Тамара, дукхача хана денз цига болх беш вола плотник, коллективо оалача бесса маска балхий мастер — Миров Степанович Орел, кхыбараш.

Цхьа барт бола коллективо массо а тIехкховчалдо шийн балха задаьнеш.

А. ДОДОВ.

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (нохчий меттала); 6.45 — Iуйрийнара концерт; 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 7.20 — Хоамаша передачий программа; 8.15 — «Сердало» газета обзор; 8.25 — айгIна музыка концерт; 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала); 16.00 — радиои телевизиони передачий программа; 16.05 — «Садов седкъа» яха дувцар. Литературни передача (гIалгIай меттала); 16.25 — ашараш; 16.30 — нерде хоамаш (гIалгIай меттала); 16.45 — ашараш; 17.00 — «Ханна дуненца» яха беседа (эрсий меттала); 17.15 — промышленносте болхлошта передача (эрсий меттала); 17.30 — нерда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «Къонал» яха передача (нохчий меттала); 18.20 — нерда хоамаш (нохчий меттала); 18.35 — моттигерча авторий музыка; 19.00 — «Къахьегчох чин са баьккхача» яхача радиоспектакла цхьа дакъа (гIалгIай меттала).

УКВ: 9.05 — «ХIаннахе украински иллеши хелхара ашараши» яха концерт; 9.25 — «Лев» яха радиоспектакль; 10.40 — Моцарта чIондарган оркестрана лаьрхIа концерт; 11.10 — «Фаьлгий гIайре» яха берашта йола передача; 19.00 — эстрадни оркестр; 20.05 — Ажмерски поэтий стихаш; 20.20 — вокхгIалгIай ашараш; 21.05 — «Туровалх» яха радиопостановка; 22.30 — Макс Реген. «Моцарта темех йола вариацеш».

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.20 — программа; 18.25 — телевизиони передачаш (эрсий меттала); 18.40 — Доазол арахьерча гIулакхий хьакъехьа комментатора къамаьла; 18.55 — дешилен гIулакхаш. Агитатор кхай тIа ва; 19.05 — киножурнал; 19.15 — «Унахц1ено» яха телевизиони журнал; 19.55 — «Лаьтта, сага коьта тоха» яха фильм-стихотворени; 20.05 — нохчий... — яха концерт; 20.35 — берашта йола мультфильм; 20.45 — передачий программа; 20.50 — «Къовстадо тха гIулакх, вах» яха Лермонтова цIерахча драматически театра спектакль.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора оаха — 2-07-01; бехктохама секретаре — 2-45-48; партийни вахарех, промышленностех, юртбоахамех, школайн отделий — 2-25-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и школ — 2-25-72.

«Грозненский рабочий» издательства типография. Революции проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02160. Заказ 4023.